Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 22 (8. 220) ◆ 1993 йил ◆ 4 февраль, пайшанба ◆ Нархи 5 сўм

АНДИЖОН ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ СЕССИЯСИ

Халқ депутатлари Андижон вилоят кенгашининг 3 февраль куни бўлиб ўтган сессиясида ташкилий масала кўриб чиқилди. Қ. Холмирзаев берган аризаси ва бошқа ишга ўтиши муносабати билан вилоят ҳокими лавозимидан озод этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг тавсияси билан Андижон шаҳар ҳокими бўлиб ишлаб келаётган Қ. Обидов Андижон вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов нутқ сўзлади.

Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Б. Мустафоев қатнашдилар.

(ЎзА).

Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт

НАТИЖАЛАР ЧАККИ ЭМАС

Янги йилнинг биринчи ойи ҳам тугади. Меҳнат жамоаларида уни пухта якунлаш мақсадида кўп иш қилинди. Биргина Йўлдош Охунбобоев номли бош кийимлар корхонасида бу борада талайгина ишлар қилинди.

— 1992 йилнинг бошида 98 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлаб беришни режалаштирган эдик, — дейди режалаштириш бўлими бошлиғи Озода Тўйчиева. — Хайрият, юзимиз ерга қарамади. Режани ортиғи билан 105 фоиз қилиб якунладик. Яъни 98 миллион сўмлик эмас, 108 миллион сўмдан ортиқ маҳсулот тайёрладик.

— Бу муваффақиятга қайси цех қизлари муносиб улуш қўшишди?

— Ҳамма жамоаларни бир-биридан камситиб бўлмайди. Лекин улар ичида зиммасига юклатилган режани ортиғи билан бажарган, халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқарадиган 1-цех ва ҳарбий бош кийимлар тикиб чиқарадиган 2-цехларни алоҳида таъкидласа бўлади.

— Янги йилнинг дастлабки ойи муаммолари ҳақида нималар дея оласиз?

— Муаммолар ҳам кўп, — дея суҳбатга қўшилди фабрика бош муҳандиси Ҳалима Шаропова. — Ҳозир ўтган йилдан қолган хом ашё билан ишлаяпмиз. Барча корхоналарда бўлгани каби бизнинг корхонамиз учун зарур бўлган хом ашёлар ҳам қардош республикалардан келтирилади. Бироқ 1993 йилнинг январь ойи тугадию ҳали ундан дарак йўқ. Лекин бирлашмамиз маъмурияти, хусусан директоримиз Рустам Хўжаев бу борада елиб-югуришяпти.

Албатта корхонанинг қандай бўлиши, иш сифатлари ва қолаверса, ишчиларнинг ишга иштиёқи биринчи навбатда раҳбарнинг муомаласига, ишбилармонлигига боғлиқ бўлади. Йўлдош Охунбобоев номли бош кийимлар корхонаси раҳбари Рустам Хўжаев, айнан шу нуқтаи назардан иш тутади. У ҳамиша корхонанинг қўли гул чеварларини унумли меҳнатлари ва дам олишлари учун қўлидан келган ишни қилади. Қабулига кирган цех усталаридан тортиб оддий чеварларигача самимий муомалада бўлади.

— Ўтган йили, барчага аёнки, оғир йил бўлди. Кўпгина корхоналар хом ашё йўқлигидан ишсиз қолишди. Хизматчилар навбатдан ташқари меҳнат таътилига чиқиб кетишди. Бироқ бизнинг корхонамиз чеварлари 12 ой мобайнида бир кун ҳам ишсиз ўтиришмади. Бу эса ютуқларимиздан бири бўлди. Камчиликларни айтадиган бўлсак баъзи вақтларда нарх-наво ошиб кетгани боис маҳсулотларимиз пештахталарда бироз ушланиб қолди. Бироқ иложимиз қанча! Қаранг, оддий ипдан тортиб похол ва сунъий мўйнагача фалон пул. Хом ашёнинг нархи осмонда. Ўйлаймизки, бу вақтинчалик ҳол албатта, — дейди директор.

— Директоримиз кўпгина ютуқларимиз ҳақида айтмай кетдилар. Корхонамизда фақатгина бош кийимлар эмас, халқ истеъмол молларидан (масалан, ўғил болалар шимлари, қизлар фартуклари каби маҳсулотларни) ҳам тикиб чиқаришга киришдик, — дея қўшимча қилди Озода опа. — Ахир хом ашё етарли бўлгач ва ушбу маҳсулотларга талаб кўпайгач, харидорларга қўлимиздан келганича ёрдам беришимиз керакда.

Ҳа, агар бошқа корхоналар билан солиштирадиган бўлсак, уларнинг кўпчилиги ҳатто зиммаларига юклатилган вазифаларни ҳам уддалолмай йилни якунлашди. Бош кийимлар корхонаси эса буюртмалар бўйича ҳам кўплаб қўшимча маҳсулот тайёрлаб чиқара бошлади. Бу эса қувонарли ҳол.

Корхона маъмурияти маҳсулотлар сифатига етарлича эътибор бераяпти. Шу боис эски дастгоҳлар алмаштирилиб, сифатли ускуналар ўрнатилмоқда. Бундан ташқари сўнгги бир ой ичида ишчиларга ойликдан ташқари 1000 сўм миқдорида мукофот пули берилди.

Хулоса қилиб айтганда ишчилар ҳам, бош кийим харидорлари ҳам ўзларига яратилган шароитлардан, маҳсулотлар сифатидан мамнун.

Йўлдош Охунбобоев номли бош кийимлар корхонасидан чиқар эканмиз, планлаштириш бўлими бошлиғи Озода Тўйчиеванинг сўзларини хотирлаймиз:

— 1992 йил биз учун омадли йил бўлди. Насиб қилса бу йил бугунги нарх-наво билан ҳисоблаганда 500 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлашни режалаштирганмиз.

Дилдора ОРИПОВА.

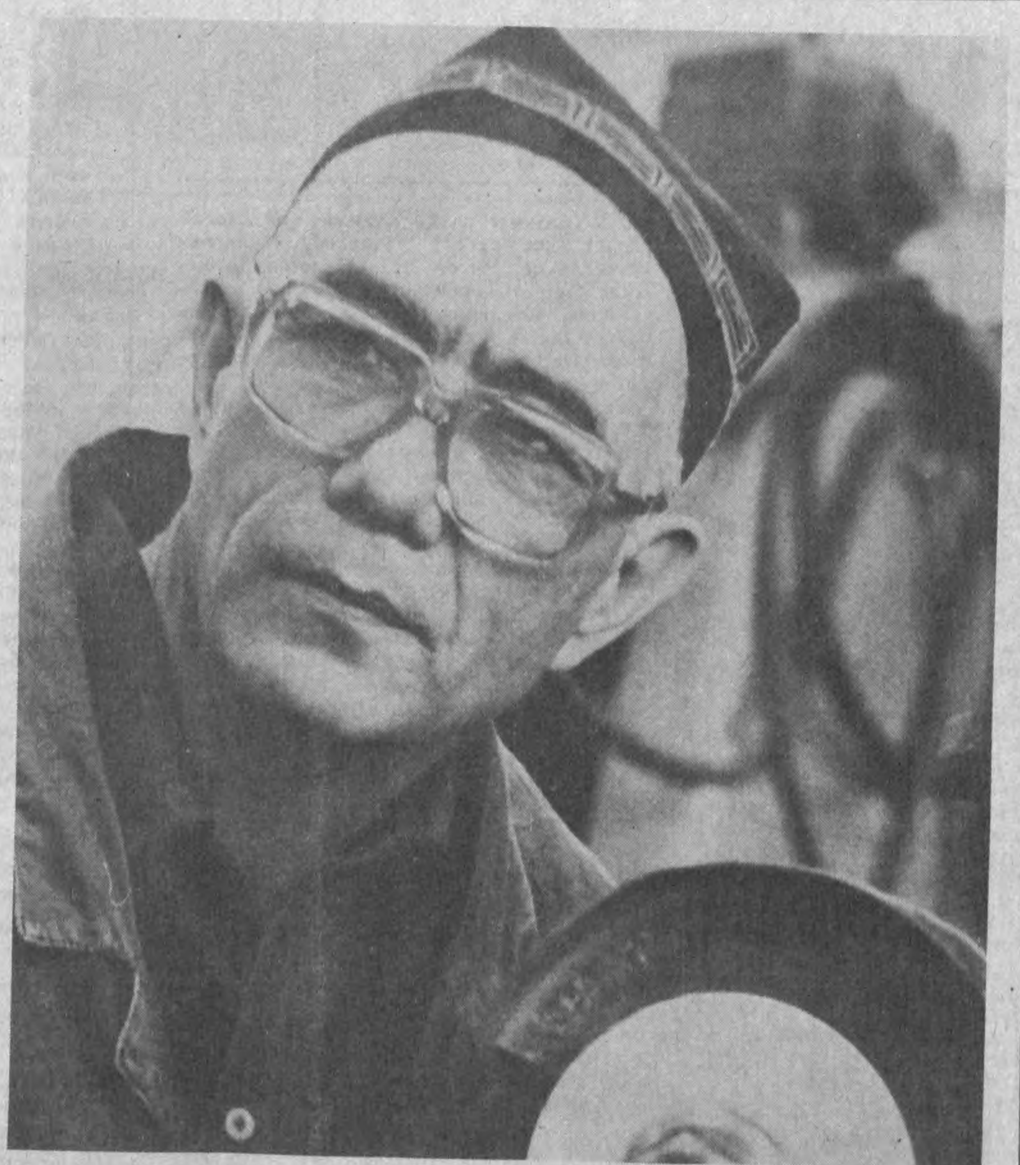

«Орзу» чарм-атторлик ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш ижара корхонасининг мураббийларидан бири Тешабой Муҳамедов кўплаб шогирдлар устози. У ҳамкасблари ҳурматига сазовор бўлиб зиммасидаги вазифани аъло даражада бажармоқда.

СУРАТДА: Тешабой Муҳамедов.

Абдусаттор Тўраев сурати.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Ўзбекистонда расмий ташриф билан бўлган Эрон ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий кеча Тошкентдан Олмаотага учиб кетди.

● Кеча Тошкентга Россия мудофаа вазири Павел Грачев келди. Унинг ташрифи давомида Россия билан Ўзбекистон мудофаа маҳкамаларининг ўзаро ҳамкорлик қилиш, стратегик аҳамиятга эга бўлган иншоотлардан биргаликда фойдаланиш ва бошқа масалалар муҳокама этилади. Бугун Павел Грачев Тожикистонга йўл олади.

● Ўзбекистонда шифокорлар уюшмасининг таъсис конференцияси бўлиб ўтди. Бу янги жамоат ташкилоти тиббиёт илми ва амалиётининг ривожига кўмаклашиш, шифокорларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Тошкентдаги жарроҳлик илмий маркази директорининг ўринбосари А. М. Худойберганов мазкур уюшма президенти этиб сайланди.

● 1995 йилда байрам қилинадиган Бухоронинг 25 асрлик тўйи муносабати билан «Бухоро—2500» халқаро жамғармаси ташкил этилмоқда.

● Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси илк бор 200 нафарга яқин олимга фан номзодлари ва докторлари илмий унвонларини берди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Россия Президенти Борис Ельциннинг фармойишига кўра 1993 йил 11 апрелда Умумроссия референдумини ўтказишга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича ҳукумат комиссияси ташкил этилди. Россия Федерацияси ҳукумати раисининг биринчи ўринбосари Владимир Шумейко ушбу комиссия раиси этиб тайинланди.

● Кеча Бокуда Грузия Олий Кенгашининг раиси Эдуард Шеварнадзе ва Озарбайжон Республикаси Президенти Абулфаз Элчибей бу икки мамлакат ўртасида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги шартномани имзоладилар.

● Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзов фармонига кўра бу мамлакатда ерга хусусий мулкчилик жорий этилди. Эндиликда деҳқончилик билан шуғулланиш истагида бўлган ҳар бир киши 50 гектар қишлоқ хўжалик майдонига эгалик қилиши мумкин. Ана шу миқдордаги ерга эгалик қилиш тўғрисидаги биринчи гувоҳнома Сапармурод Ниёзовнинг ўзига берилди. У бу ерда олий сифатли буғдой етиштириш ниятида эканлигини айтди.

● «Кока-кола» компанияси Санкт-Петербургда ўз заводини қуришини маълум қилди.

● Москвадаги банклараро валюта биржасида АҚШ 1 долларининг қиймати яна 572 рублга тенг бўлди.

ХОРИЖДА

● Кобул атрофида ҳукумат қўшинлари ва Гулбиддин Ҳикматиёр жангарилари ўртасидаги қонли тўқнашувлар давом этмоқда. Гулбиддин Ҳикматиёр жангарилари Кобулни ракета орқали ўққа тутяпти. Бунинг натижасида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг 3 ходими ҳалок бўлди. Шу сабабли БМТ Афғонистон жануби ва шарқидаги ваколатхоналари ходимларини бу мамлакатдан олиб чиқиб кетди.

● Ҳиндистоннинг энг йирик шаҳарларидан бири Бомбейда диний негизда тартибсизликлар ва тўқнашувлар давом этмоқда. Сешанба кунининг ўзида бунинг оқибатида икки киши ҳалок бўлди, ўнлаб кишилар жароҳатланди. Ҳуқуқ-тартибот кучлари кечасига борибгина шаҳардаги вазиятни барқарорлаштиришга муваффақ бўлдилар.

● Туркия шарқида кучли қор бўронлари бўлиб ўтди. Бу ердаги қор қалинлиги 1,5 метрга етди. Туркияда қишнинг ана шундай совуқ келиши кейинги ўттиз йил ичида биринчи марта бўлмоқда.

● АҚШ конгресси портатив радиотелефонлардан фойдаланиш хавфсизлиги масаласини муҳокама этадиган бўлди. Гап шундаки, баъзи оммавий ахборот воситаларида бу ғоят қулай алоқа воситасидан фойдаланиш рак касалини келтириб чиқариши мумкинлиги тўғрисида мақолалар эълон қилинди. Шундан сўнг радиотелефонлар савдоси инқирозга учрай бошлади.

Меҳнат жамоаларида

ИМТИЁЗ БЎЛСА, ИШ ҲАМ УНУМЛИ

Ҳамза районидаги «Узбитхим» заводи яқиндагина ўзининг 25 йиллик тўйини нишонлади. Бу ерда меҳнат қилаётганлар 12 хил-миллатдан иборат 400 кишини ташкил этади.

— Корхонамизда ишлаётганларнинг кўпчилигини тажрибали ишчилар ташкил этади, — дейди касаба уюшмаси раисининг ўринбосари Зоя Булчакова. — Шунинг учун бўлса керак, жамоамизда ўзаро иттифоқлик ва тотувлик жуда кучли. Бозор иқтисодиёти шароитида корхонада гоҳо хом ашё йўқлиги сабабли ишлар жуда кам бўлди. Ана шу кезларда олаётган ойлик маош ҳам кўпчиликни хурсанд қилмади. Лекин оғирликни кўрмаган ёшлар зудлик билан ишдан бўшашга шошилдилар. Уларнинг айримлари озгина вақт ўтмаёқ қайтиб ишга олишимизни сўраб келишди. Аммо ҳаммаси ҳам қайта ишга тикланмади.

Мана, 1992 йилнинг сўнгги ойларида ва 1993 йилнинг бошиданоқ ишлаб чиқарилаётган маҳсулот тури ва ҳажми ортиб бормоқда. Шунинг учун ҳам корхона мутасаддилари оғир кунларни мардонавор енгиб, фидокорона ишлаган ишчилар учун ўзига хос имтиёзлар яратди.

Ҳаммамизга маълум, ўтган йилда уй-жойларни хусусийлаштириш масаласи барчага катта муаммо бўлган эди. Ўз ишчи-хизматчиларининг фойдасини кўзлаган маъмурият орттирилган даромаддан имкониятга яраша имтиёзлар яратди. Айнан уй-жойларни хусусийлаштириш борасида корхонада 10 йилдан ортиқ меҳнат қилган ишчи уй ҳақининг 100 фоизи, 7 йил ишлаган ишчилар учун — 80 фоиз, 1 йилдан ортиқ ишлаганлар учун эса — 40 фоизи завод жамғармаси томонидан тўланди. Бундан барча каттаю кичик беҳад мамнун бўлишди. Шунга қўшимча обуна мавсуми даврида 300 киши севимли газеталаримиз «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент»га бепул обуна қилинди.

Айни вақтда кундалик овқат учун 50 сўм, йўл ҳақига 10 сўм ва бошқа кундалик эҳтиёжлар учун ойда бир марта 2 минг сўмдан пул берилмоқда. Ишчиларимизнинг самарали меҳнати туфайли ойлик маошлар ҳам ўсиб бормоқда. Ўтган ойларда ўртача маош 10-11 минг сўмни ташкил этди. Бу ҳам корхонада аҳволнинг яхшиланаётганидан далолатдир.

Дарвоқе, «Интилганга толе ёр», деганлари бежиз эмас. Изланган киши ҳамиша камолотга эришади. «Узбитхим» ишчи-хизматчиларининг фидойиликлари янада ортаверса, биргина заводга эмас, балки бутун Ўзбекистонимизнинг иқтисодига ижобий таъсир этиши табиий ҳолдир.

Гулзода АБДУЛЛА қизи.

АКАДЕМИЯ БОШ ҚЎШДИ

МАКТАБ таълимида тарих фани алоҳида ўрин тутади. Аммо бу ўқув фани кўп йиллар давомида бир томонлама ўқитилиб, унда халқимизнинг миллий қадриятлари ва маънавий мероси етарли даражада қамраб олинмаган эди.

Бугунги кунда эса аҳвол ўзгариб, тарих дарсларини ўтишга мутлақо янгича ёндошув жараёни бошланди. Янги яратилаётган дарслик ва ўқув қўлланмаларига бўлган талаб ҳам янада ортди. Бу хил адабиётларни тузишда маҳаллий жўғрофий ва маънавий мерос таҳлилига ҳам жиддий муносабатда бўлинмоқда.

Масаланинг муҳимлиги инобатга олиниб, тарих дарсликларини яратиш учун махсус танлов эълон қилинди. Шуни ҳам айтиб ўтиш жоизки, мазкур илмий-методик жараённинг муваффақиятли бўлишини таъминлашда маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академияси яқиндан бош қўшмоқда. Ана шу хайрли ишнинг ғоятда мазмунли ва самарали бўлиши йўлида ғамхўрлик қилиб, академия 600 минг сўм миқдорида маблағ ажратди.

Аҳмад ОБИДОВ.

Спорт янгиликлари

⊙ Ногирон футболчилар ассоциацияси ўзининг иккинчи халқаро турнирини ўтказди. Москва вилоятидаги «Ўроқ ва болға» пансионатида бўлиб ўтган мазкур мусобақаларда Владикавказ, Москва, Украина ва Тошкентдан ташриф буюрган ўн икки жамоа иштирок этди. Барча рақибларни доғда қолдириб финалга йўлланма олган Тошкентнинг «Матонат» жамоаси бош соврин учун Ижевскнинг «Зенит» жамоаси билан баҳс олиб борди. Лекин 1:4 ҳисобида мағлубиятга учраб иккинчи ўрин билан чекланди.

⊙ Ўзбекистон терма жамоаси альпинистлари МДҲ чемпионатида муваффақиятли қатнашиб она юртларига бешта олтин медаль билан қайтдилар.

Мукофотланганлар орасида А. Котельников, П. Ан, В. Букриев, А. Залкин ва Селеев каби таниқли спорт усталари бор. Уларнинг аксарияти келгусида Швейцария, Ҳиндистон, Покистон, Германия, Франция альпинистлари билан ҳамкорликда машҳур Ленин номли чўққини забт этмоқчилар.

⊙ Футбол бўйича Беларусь терма жамоаси шу кунларда Жанубий Америка қитъасида сафарда бўлиб дастлабки икки учрашувини ўтказди.

Эквадор ва Перу терма жамоалари билан ўтган қизғин баҳслар 1:1 ҳисобида якунланди.

⊙ Барселона Олимпиадасининг олти карра чемпиони Виталий Шербо Халқаро «Приз Джесси Оуэнс» номли мукофот соҳиби этиб эълон қилинди.

Шу йилнинг 9 февралида Нью-Йоркдаги «Астория» меҳмонхонасида ушбу нуфузли мукофотни топшириш маросими бўлиб ўтади.

⊙ Москва шаҳрида МДҲ, Латвия ва Литвадан ташриф буюрган 160 дан ортиқ энг кучли спортчилар дартс бўйича ўтказилган «Россия Оқ уйи Кубоги»да иштирок этдилар.

Унда барча рақибларини доғда қолдирган москваликлар бош совринни қўлга киритдилар.

⊙ Россия дзюдо федерацияси йилнинг энг яхши спортчи ва мураббий номини аниқлади. Кўпчилик овоз билан Олимпиаданинг бронза медали соҳиби Дмитрий Сергеев ва унинг устози Леонид Еремин мазкур шарафли номга сазовор бўлдилар.

⊙ Грециянинг «Олимпиакос» жамоаси ўз мураббийси Олег Блохиндан «айрилган»дан кейинги дастлабки ўйинини ўтказди. Жуда қизиқарли ўтган учрашувда Блохиннинг собиқ шогирдлари 5:1 ҳисобида ғолиб чиқдилар.

Икки тўпни Олег Протасов киритди.

Бугунги Тошкент. Миробод районидаги Ойбек кўчасининг кўриниши.

Андрей Пищненко сурати.

ҚАЙТАДАН САЙЛАНДИ

ЧИЛОНЗОР ва Юнусобод ёшларининг навбатдаги анжумани бўлиб ўтди. Анжуманда райком томонидан олиб борилган ишлар ҳақидаги ҳисобот, район ёшлари ташкилотининг янги Низомини тасдиқлаш каби масалалар муҳокамага қўйилди.

Анжуманда қатнашган ҳокимлик, жамоатчилик ташкилотлари вакиллари ўзларининг ёшларга оид фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар.

Район Ёшлар Иттифоқининг биринчи котиби этиб Чилонзорда Тоҳир Ёқубов, Юнусободда Раъно Алимовалар қайта сайландилар. Шаҳарнинг бошқа ташкилотларида бундай анжуманлар давом этмоқда.

Шаҳдо ХУДОЕРОВА.

ТАЙИНЛАНУВ

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг буйруғи билан юстиция катта маслаҳатчиси Эргаш ЖЎРАЕВ Тошкент шаҳрининг прокурори этиб тайинланди.

Э. Жўраев 1940 йили Тошкент вилоятининг Тошкент районида туғилди. Тошкент Давлат университети ҳуқуқшунослик факультетини 1963 йили тугаллагандан кейин прокуратура идораларида терговчи, бўлим прокурори, район прокурори, Тошкент вилояти прокурорининг ўринбосари кейин эса прокурори бўлиб ишлади, 1988 йилдан Ўзбекистон Республикаси прокуратурасида республика прокурорининг муҳим топшириқлар бўйича ёрдамчиси, бўлим бошлиғи бўлиб ишлади.

«02» хабар беради

1993 йилнинг 25 дан 31 январгача бўлган кунлари пойтахтимизда ички ишлар идоралари томонидан 389 марта жиноий ҳодисалар рўй берганлиги қайд этилди. Уларнинг 298 нафари эса «иссиғида» фош қилинди. Ҳар ҳолда жиноятларнинг очилиш кўрсаткичи ҳамон юқори даражада эканлиги қувонарлидир.

● 26 январь кундузи нотаниш кимса уй эгасини тан жароҳати етказиш йўли билан қўрқитиб, Луначарский узун кўчасида жойлашган хонадонлардан бирига зўрлик билан кириб, уйдан иккита магнитофон ва бошқа қўлга илингулик буюмларни олиб кўздан йўқолган.

Мирзо Улуғбек район Ички ишлар бошқармаси ходимларининг саъй-ҳаракатлари туфайли ушбу жиноятни амалга оширишда айбланиб ҳеч қаерда ўқимайдиган ва ишламайдиган ёш йигит ҳибсга олинди.

● Худди шу куни Олой бозори ҳудудида сариқ металлдан тайёрланган қалбаки узукни 6 минг сўмга Наманган вилоятидан келган кишига пуллаётган пайтда шаҳар ИИБ ходимлари томонидан дўкон сотувчиси ва юридик институтининг талабаси ушланди.

● 27 январь тунда «Ҳосилот» меҳмонхонасидан кетаверишда, Усмон Носир кўчасидан нотаниш кимса томонидан ВАЗ—2106 машинаси олиб қочилганлиги ҳақида хабар келди. Яккасарой район ИИБ ходимлари зудлик билан қидирув ишларини бошлаб юборишди. Натижада қисқа вақт ичида мазкур жиноят қилган кишининг шахси аниқланди ва у қўлга олинди.

● 28 январга ўтар кечаси тўрт киши машиналарини Чилонзор даҳасида жойлашган транспортларни сақлаш жойига қўйиш баҳонасида унинг ичига кирганлар ва қоровулни боғлашган ҳамда уни пичоқ билан қўрқитиб шу ердаги машиналардан бирини ҳайдаб кетишга уринганлар. Бироқ шу орада милиция ходимларининг келаётганини кўриб жуфтакни ростлашган. Текин нарсани қўлга киритиш илинжида бўлган ҳаромхўрларнинг ишлари юришмади. Уларнинг иккитаси қўлга олинди, яна икки ҳамтовоғи эса изланмоқда.

● 29 январь куни шаҳар ИИБ жиноят-қидирув хизмати ходимларининг илгари қўлга олинган жиноятчи билан тергов ишларини олиб бораётган пайтларида маълум бўлдики, у учта шериги билан Новомосковская кўчасидаги хонадонлардан бирига зўрлик билан кириб унинг соҳиби — Тошкент авиасозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси цех бошлиғини тўппончага ўхшаган қурол билан қўрқитиб, уни боғлаганлар. Сўнг хонадондаги видеомагнитофон, мусиқали марказ, тикув машинаси, магнитофон, яна 9 хил буюм ва 4000 сўм пулини олиб жўнаб қолган эканлар. Яъни, тартиб посбонларининг ҳушёрликлари туфайли очилмай ётган яна бир жиноий иш фош этилди.

● 31 январь кундузи Чилонзор даҳасида шубҳа билан бир ўсмир текшириб кўрилганда унинг ёнидан қўлда ясалган кичик калибрли тўппонча ҳамда унинг тўртта ўқи топилди.

● Ўтган якшанба куни Тошкент Отчопари кийим-кечаклар бозорида чайқовчиликда шубҳа билан 20 киши ушланди. Олибсотарлардан жами 202845 сўмлик мол-мулк олиб мусодара этилди.

Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармасининг матбуот гуруҳи.

* *Маънавий қадриятларимиз*

ТАФАККУР ЁҒДУЛАРИ

ШАРҚНИНГ, хусусан Ўрта Осиёнинг ҳозирги халқлари бу ўлкаларда яшаб, ижод этиб, умумжаҳон илму фани ҳамда маданияти хазинасига муносиб ҳисса қўша олган улуғ мутафаккирларнинг, юксак истеъдод эгалари маданий меросининг ворислари эканликлари билан ҳақли равишда фахрланмоққа ҳақлидирлар. Зеро ўтмиш маданияти, илму фани ўз даврида ғоят юқори мавқеларга эришган бўлиб, ҳозирги кунларда ҳам ўзининг аҳамиятини, қимматини йўқотмаган.

Мустақиллик шарофати билангина тарихга ҳаққоний назар билан қараш, ўтмишни, ҳозирги кунларимиз ва келажакни кенг мушоҳада этиб, чуқур ўрганиш, тажрибаларини амалиётга тадбиқ этиш учун зарур имкониятлар яратилмоқда. Агар инсоният тараққиётини улуғ бир денгиз деб фараз қилсак, ўтмиш ҳақидаги мавжуд китобларни фақат томчиларга қиёс этиш мумкин. Асрлар қаъридан бизгача сақланиб келган турли хил моддий ва номоддий ёдгорликлар биз учун ўтмиш ҳақида тилсиз ҳикоя этувчи нодир дурдоналар ҳисобланади. Томчида қуёш ўз аксини топгани каби ҳар бир ўтмиш асари бирор халқ маънавий ва бадиий ижодининг улкан давридан дарак бериши мумкин. Шу туфайли ҳам бизга мерос бўлиб қолган ёдгорлик манбаларининг қадри беқиёс ва бебаҳодир. Уларни ўрганиш ҳамда юксак истеъдод билан яратилган санъат намуналарини кузатиш орқали улардан баҳра олиш муҳим аҳамиятга эга бўлиб, у кишиларни маънавий юксакликка, ахлоқий покликка, гўзалликни ҳис қилиш сари етаклайди.

Шарқ, хусусан Ўрта Осиё мутафаккирларининг ижтимоий-ахлоқий қарашлари акс этган асарлари Оврупо тилларига ҳам таржима қилинганлигига қарамасдан яқин вақтларгача баъзи «Европацентристик» концепцияси ғоялари билан боғлиқ йўналиш тарафдорлари уларнинг қарашларини илоҳиёт ва хурофотдан иборат, шарқ халқларининг маданиятида диний дунёқараш ягона оқимдир деб таъкидлаб келишди. «Европацентристик» ғояларнинг ғайриилмий сохта ва пучлигини академик И. Мўминов, М. Баротов, А. Баҳоваддинов, М. Болтаев, С. Григорян, В. Зоҳидов, С. Морочник, М. Ҳайруллаев, Б. Ғофуров, А. Шарипов, Б. Аҳмедов ва бошқалар ўз тадқиқотлари билан исботлаб бердилар.

Ўрта Осиё мутафаккирларининг ахлоқ соҳасидаги қарашларини кузатадиган бўлсак, улардаги умумий жиҳатлар — ахлоқнинг моҳиятини, ахлоқий тушунчаларнинг манбаини кишиларнинг турмуш муносабатлари билан, уларнинг бахтга интилишлари билан боғлайдилар. Уларнинг фикрича, инсон эҳтирослари — бамисоли кемани қояга олиб бориб урадиган ёки уни манзилга элтадиган қудратли шамол бўлса, ақл — ҳис-ҳаваслар кучини яхши мақсадларга хизмат эттирадиган дарғадир. Улар умид боғлаган якка-ягона нарса бу ақл, уни камолотга етказиш билан барча эзгуликни қўлга киритса бўлади.

Кишиларда ахлоқий ва ижтимоий тушунчаларнинг шаклланишида улар учун зарур ҳисобланувчи қоида, қўлланма, маслаҳатдан иборат бўлган пандномаларнинг аҳамияти ҳам жуда каттадир. Буларга Шайх Саъдийнинг «Гулистон»и билан «Бўстон»и, Абдураҳмон Жомийнинг «Баҳористон»и, Алишер Навоийнинг «Маҳбуб-ул-қулуб»и, Кайковуснинг «Қобуснома»си, Ҳусайн Кошифийнинг (XV аср) «Ахлоқи Муҳсиний»си, Муҳаммад Содиқ Қошғарийнинг (1740—1849) «Адаб ас солиҳин» («Яхшилар одоби») каби асарларини мисол этиш мумкинки, улар халқнинг ижтимоий онги ва ахлоқий тарбиясида муҳим вазифани бажариб келган. Бундан ташқари Маҳмуд Қошғарийнинг «Девону-луғатит-турк», Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» («Бахтли бўлиш тўғрисидаги билим»), Аҳмад Югнакийнинг «Ҳибат ул ҳақойиқ» («Ҳақиқатлар ҳадяси»), Паҳлавон Маҳмуднинг рубоийлари, шунингдек Рудакий, Фирдавсий, Носир Хисрав, Насриддин Тусий, Ҳофиз, Бедил, Маҳтумқули, Чўқон Валихонов, Абай, Бердақ, Муқимий, Фурқат ва бошқаларнинг ижтимоий-ахлоқий қарашлари акс этган асарлари умуминсоний маданият хазинасига қўшилган қимматли ҳиссадир.

Шу йўсинда Ўрта Осиё мутафаккирларининг илғор ижтимоий-ахлоқий тафаккури ҳақида сўз борганда Абу Наср Форобийнинг бу соҳадаги қарашлари ҳақида тўхталмоқ ўринлидир. Форобий ижтимоий-сиёсий ва аҳлоқий масалаларга бағишланган 34 бобдан иборат бўлган «Фазилатли шаҳар аҳолиларининг фикрлари», «Шаҳарни идора этиш китоби», «Ҳаёт ва уруш тўғрисида китоб», «Бахт-саодатга эришув ҳақида рисола» каби асарларида ўз қарашларини акс эттирди. «Ҳар бир инсон, — деб ёзади у, — ўз табиати билан шундай тузилганки, у яшаш ва юксак етукликка эришмоқ учун кўп нарсаларга муҳтож бўлади; у бир ўзи бундай нарсаларни қўлига кирита олмайди ва уларга эга бўлиш учун инсонлар жамоасига эҳтиёж туғилади, шу сабабли одам яшаш учун зарур бўлган нарсаларни бир-бирига етказиб берувчи ва ўзаро ёрдамлашувчи кўп инсонларнинг бирлашуви орқалигина ўз табиати бўйича интилган етукликка эришуви мумкин». Бунда яхшиликка хоҳиш зарур йўлни эркин танлаш орқали эришиш мумкинлиги тан олинади. Форобий яна «Бахтга эришиш учун барча шаҳарларга ўзаро ёрдам берувчи халқ фазилатли, етук халқдир. Шу тартибда барча халқлар бахтга эришиш учун бир-бирларига ёрдам берсалар, бутун ер юзи фазилатли етук бўлади», деб ёзади.

Форобийнинг фикрича инсоний хислатлар 4 қисмга бўлинади: назарий фазилатлар, тафаккур фазилатлари, яралма (ҳаёт мобайнида вужудга келувчи) фазилатлар ва амалий санъат (касб-ҳунар) фазилатлари. Шуларнинг ичида муҳими деб амалий санъат (касб-ҳунар) фазилати эканлигини таъкидлайди. Инсон шу фазилатлар ёрдамида бутун мавжудотни ўрганиш, касб-ҳунарни, илмларни ўзлаштириш орқали бахт-саодатга эришуви мумкин. Унинг фаолиятидаги олий мақсад ҳам бахт-саодатга эришувдан иборатдир дейди.

Ўрта асрнинг яна бир қомусий олими Абу Райҳон Беруний (973—1045) нинг қарашларида ҳам ижтимоий- ахлоқий фикрлар ривожлантирилди. Унинг таъкидлашича, инсондаги энг мақтовга сазовор сифатлар — олижаноблик, мурувватдир, ундан ҳам юксакроқ нарса — поклик ва орройишдир. Мутафаккир ростгўйликни ҳамма нарсадан кўра мўътабарроқ ўринга қўяди. Шижоат эса ростгўйликни келтириб чиқаради дейди. У инсон фаолиятида меҳнатнинг ўрнига тўхталиб, «Меҳнат қилмасдан олий мартабага эришган киши тинч ва роҳатда яшамоғи, яхши кийинмоғи мумкин, аммо у улуғлик либосида яланғочдир», дейди.

Инсоният маданиятини бойитган мутафаккирлардан яна бири Абу Али Ибн Сино (980—1037) дир. Улуғ олимнинг энг машҳур «Тиб қонунлари» асари Венецияда чоп этилган, унинг «Ҳай ибн Яқзон» («Уйғоқ ўғли тирик»), «Рисолатур тайр» («Қуш рисоласи), «Саломон ва Ибсол» асарлари кўпчиликка маълум. Ибн Сино ўзининг «Донишнома» асарида ижтимоий фаннинг муҳим аҳамиятга эга эканлиги, уни ривожлантириш зарурлиги ҳақида тўхталиб, жумладан шундай дейди: «Ҳар бир илм ичида, уни ўрганадиган бир нарсаси бўлади. Бу нарсалар 2 турда бўлади: бири борлиғи бизнинг ҳаракатимизга боғлиқ бўлган нарсалар ва иккинчиси бизнинг ҳаракатимизга боғлиқ бўлмаган нарсалар. Аввалгисига бизнинг қилмишларимиз мисол бўлса, иккинчисига ер, осмон, ҳайвон ва ўсимликлар мисол бўлади. Натижада ҳикмат илми ҳар икки тур — назарий ва амалийга бўлинади. Унинг биринчиси ўз қилмишларимиздан хабардор қилади ва «Ҳикмати амалий» деб аталади. Бизларнинг бу дунёдаги ишларимизни амалга оширишимиз учун нима қилишимиз кераклигини ўргатади. Амалий илм эса уч турга бўлинади: жамиятни, халқни, мамлакатни идора қилиш илми, уйни бошқариш, оила муносабатларини тартибга солиш илми ва учинчиси одамнинг ўзи тўғрисида; кишилар ўз-ўзига қандай муносабатда бўлиши кераклиги ҳақидаги илм ёки ўз-ўзини идора қилиш илмидир», — дейди.

Ибн Сино қарашларидаги устивор жиҳатлардан бири — одамийликдир. Бунга кўра унинг ғояси одам олам ривожининг тожи бўлиб, у буюк шараф ва ҳурматга лойиқдир, деган фикрга асосланади. Шу сабабли у ҳар бир кимсадан мана шу инсон номига лойиқ бўлишни талаб этади. Билим ўрганмоқ кишилар учун зарар эҳтиёжга айланмоғини, унинг зўр хосиятини назмий мисраларида таъкидлашга интилди:

Жон агар бир шиша бўлса, илм худди лампадир,
Ҳикмати инсонни билгил, у — чироғда лампаёғ.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, кўҳна тарих қаъридан бизнинг давримизгача етиб келган бой маданий меросда Ўрта Осиё алломаларининг кишиларни ақл-идрокли, маданиятли бўлишга ундовчи, ҳар томонлама етукликка чорловчи ёниқ мисралари қайтадан жаранграмоқда. Ўтмишни билмай туриб ҳозирги замоннинг чинакам маъносини ва келажакнинг мақсадларини тушуниш мумкин эмас. Инсонда чинакам ватанпарварлик эса ўз ўлкасини ўрганишдан бошланишини салоҳиятли кишилар бежиз таъкидлаб кетишмаганлар. Шу туфайли тарихимизни, Ўрта Осиёнинг ўтмиш алломалари қолдирган бой маданий меросни ўрганиш ва уларнинг ҳикмат хазиналаридан баҳраманд бўлиш бизни ҳар жиҳатдан камолот сари бошлайди.

Мамаражаб ХЎЖАМОВ,
Низомий номли Тошкент давлат педагогика институтининг аспиранти.

* *Акс садо*

«БИРИМИЗ ИККИ БЎЛСИН»

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ», 1993 ЙИЛ 15 ЯНВАРЬ

ОҚИЛ ФИКР ЮРИТИЛГАН

МАҚОЛАНИ зўр қизиқиш ва қониқиш билан ўқиб чиқдим. Муаллиф шу куннинг жуда муҳим ва долзарб масаласини муштарийлар ҳукмига ҳавола этган.

Дарвоқе, нега биз яна ортга қайтмоқдамиз? Айни гуллаб-яшнайдиган, ўз меҳнатимиз, қобилият ва истеъдодимизни тўла намоён қилиб, ҳур ва мустақил ҳаёт кечириш вақти келганида-я? Нега ҳалиҳалигача тўйларда пул сочишни биламиз-у, бир муҳтож кишининг бошини силашга, қийналиб турган ёшларимизга ёрдам бериш ўрнига калтабин, тубанликни, бойваччаликни урф қилмоқдамиз? Гоҳо-гоҳо ўйлаб қоламан: тўйларда пул сочаётган кишилар аслида кимлар? Ҳалол меҳнат орқасидан ҳаётдан ўз ризқ-насибасини териб юрганларми ёки бебилиска пул топиб, керилиб-кеккайиб юрганларми? Албатта, ҳалол, оқил, узоқни кўра оладиганлар бундай йўл тутмайдилар. Негаки уларнинг эртанги кунларидан умидлари катта. Ким ҳам бор пулини (айниқса, машаққат билан топган бўлса) бугун сочиб юбориб, эртага қарз сўраб тирикчилик қилади? Наҳотки ҳаётга ҳушёр кўзлари билан боқиб турган ҳурфикрли, мустақил фаолиятли инсон шундай йўл тута олса?

Ҳа, балли, бундай пул сочишликлар, мақтанчоқликлар, таъбир жоиз бўлса, масхарабозликлар пул топиб, ақл топмаган бойваччаларнинг иши, албатта. Афсуски, баъзи оддий оилалар ҳам шу каби расм-русумни кўр-кўрона қабул қилмоқдалар. Шундай ҳолга дуч келганда ачинасан киши. Тўғри, йўқотган пулинг топилиши мумкин. Аммо уни нима мақсадда йўқотганингни ҳам ўйлаб кўришинг керак-ку! Яхши мақсадда йўқотсанг, ўнинг минг бўлиб қайтади. Аммо ўз обрўйинг, мавқеингни пастга уриш, тубанликка муккадан кетиш эвазига «йўқотсанг» у пуллар бир кун келиб, ортидан ҳалол топган пулларингни ҳам эргаштириб кетади. Мана, муттаҳамлик, алдамчилик, тилёғламачилик, ўғрилик, ташмачилик ва «замонавий талончилик» каби «инсоний» фазилатлар қаердан урчиб кўпаймоқда?!

Шу маънода «Биримиз икки бўлсин» мақоласи муаллифини қўллаб-қувватлайман. Иншоолло, ана шундай яхшилик эртанги кун фаровонлиги йўлида бор ақл-заковатларини, бор истеъдод ва маҳоратларини амалга ошириш кўйида юрганлар сафи кўпайгандан кўпаяверсин.

Эркинбой ТОЖИБОЕВ,
Чилонзор районидаги «Мевазор» маҳалласи фуқароси, хизматчи.

ОРЗУ-ҲАВАС ДАБДАБАЛИ ТЎЙ ЭМАС

МЕН машҳур халқ артистимиз Зикир Муҳаммаджоновнинг санъат ва санъаткор қадри хусусида баҳс юритувчи куйинчаклик билан ёзилган «Қадрни қайтариб бўладими?» мақоласини «Оқшом» саҳифасида ўқиган эдим. У менга қаттиқ таъсир қилганди. «Биримиз икки бўлсин» мақоласини ўқиб эса, қўлимга қалам олишга қарор қилдим.

Ўйлаб қарасам, ўтмишдаги ота-боболаримиз удумлари, урфу одатларидан мутлақо чиқиб кетган эканмиз. Яқин-яқинларда ҳам никоҳ тўйлари табаррук отахонлар, онахонларимиз маслаҳати ва бошчилигида ўтарди. Дастурхонга ичимлик қўйиш гуноҳ саналарди. Камтарингина, дилхушлик билан ўтган бу тўйлардан кейин то ҳанuz қўша қариб келаётган чолу кампирлар бир-бирига меҳрибон, суянчиқни кўриб ҳавасингиз келади.

Бугунги тўйлар ҳақида гап кетгудек бўлса ҳаётнинг кўп қирраларини ўйлайди киши. Ота-она бир дунё орзу-ҳавас билан келин туширади, қиз чиқаради. Келиннинг уйи жаннатмакон қилиб безалади. Дастурхонлар бисёр. Хонанда соз чалиб куйлайди. Илк никоҳ куниёқ ўзини жаннатдагидек ҳис қилган келин-куёв на меҳнатни ўйлайди, на иззатни. Тирикчилик қилишнику кўплар ўйлашмайди ҳам. Ҳаётнинг оғир-енгил нуқталарини унутиб юборадиган ёшлар талайгина.

Тўйдаги ҳангомаларни гапираверib, одобсизликларни, ҳурмача қилиқларни, девонавор рақсларни кўраверib дийдамиз қотди, танқид қилаверib тилимизга гап келмайдиган бўлиб қолди.

Менга хусусан хориждаги ватандошларимнинг ҳам, асли хорижликларнинг ҳам тежамкорлиги ёқди. Уларда ота-она ҳамма нарсани бисёр қилиб бермас экан. Ёшларнинг ўзи меҳнат қилиб топишар, ўз бахти ва тахтини ўзлари тиклашар экан. Қандай ажойиб! Шунда улар ўзларининг топган бир тийин пулларини ҳам қадрлашади, беҳуда сарф этишмайди.

Азиз ота-оналар! Масаланинг бир томонини ҳам ўйлайлик. Орзу-ҳавас фақат дабдабали тўйдан иборат эмас-ку ахир! Пешона тери билан пул топдикми, жойига сарфлайлик. Шундагина топганимиз юзага чиқади.

Қобил ОДИЛОВ,
уруш ва меҳнат фахрийси.

ПЕШОНА ТЕРИМИЗНИ ҚАДРЛАЙЛИК

ГАПНИ сал узоқдан бошласам.

Тўй жуда зўр давом этарди. Дастурхонга қараб кўзингиз қамашади. Қистир-қистир авжида. Тўй эгасининг оғзи қулоғида, нима қилаётгани эсида ҳам йўқ. Ҳали қўшиқчига, ҳали рақкосага элликталикни, юзталикларни қистирар эди. Ундан қолишмасликка ҳаракат қилган қариндошлар ҳам турнақатор навбатга тизилишди. Бир пайт маст бир йигит даврага тушди.

— Ҳов, тўйбоши, — деди у, — мунча зиқнасиз. Ўғил бола деган топади ҳам, сочади ҳам. — Кейин рақкосанинг бошидан бир даста 200 сўмликни худди сув қуяётгандек сочди. — Акаси жонидан, сен шу пулларнинг устида ўйна! Бу инсон учун яралган!

Рақкоса эшилиб кетиб пошнаси баланд туфлисини ечиб ташлаб, йигирма минг сўмнинг устида ялангоёқ муқом қила кетди.

Ёнимда ўтирган отахон чуқур хўрсинди:

— Ҳа-а ёмонлик кўрмагурлар-а! Ҳа-а уйингга буғдой тўлгурлар-а!

— Ҳозирги ёшлар белини букмай ишлаяпти-да, — деди Маҳамат тоға, — рақкоса худди менинг устимга чиқиб тепгандек бўлди. Ахир пул неъмат-ку! Унга нон сотиб оламизку!

Шу пайт ичкаридан тўйбоши чиқиб, менга кўз қадади:

— Биронта тўйимда артистларга бир сўм қистирмадинг. Жуда зиқнасан-да, ошна. Пул одамнинг хунимми?

— Хонандаю рақкосалар қистир-қистир учун келганми? — сўрадим босиқлик билан, — ёки ҳақини олишадими?

— 8 минг сўмга келган, — деди тўйбоши ғурур билан.

— Унда қистиришнинг нима ҳожати бор? Хизматига яраша ҳақини олсин. Яна тўрт фарзандинг бор оғайни, уларни ҳам ўйла.

— Худо беради, — деди тўйбоши қўл силтаб...

Тўғри, худо яхшиликка етказади. Лекин қандай қилиб? Етказади деб бор-йўғини сочиб ташлаш шартми? Ҳаммасини режа қилиб борса ҳеч нарсага зориқмай яшайдику одам! Мен битта пул қистиришни айтмаяпман. Шу тўйдаги исрофгарчиликни бир кўрсангиз эди:

Мақола жуда вақтида ёзилган. «Оқшом» бу мавзудаги чиқишларини давом эттирсин. Чини билан пулни қадрлаш инсон ўз нонини, меҳнатини, пешона терини қадрлаши демакдир. Бели оғримаганлар ҳам мундоқ ён-атрофига қарасин. Ҳадеб тўйма-тўй пул совуриб юргунча, маҳалла-кўйга, эл-юртга нафи тегсин. Мактаб қурсин, кутубхона қурсин. Эртага қўлига бир даста пул ушлаган чаласавод авлодни кўриб юрагимиз эзилмасин. Чини билан биримиз икки, мингимиз туман бўлсин!

Тўхтамурод ДЕҲҚОНИЙ,
нафақахўр.

НИЗОМИЙ номли 214-мактаб нафақат Миробод районида, балки шаҳримиздаги намунали масканлардан бири ҳисобланади. Сўнгги икки-уч йил ичида бу билим даргоҳи таълим-тарбия борасида сезиларли ижобий натижаларга эришди. Ўқув йилининг бошида муаллимлар жамоаси режаларини қайта кўриб чиқиб, болаларга янги йўналишларда сабоқ бериш, уларнинг бўш вақтини фойдали ишларга сарфлашни тўғри ташкил қилдилар. Дарсларни имкони борича қизиқарли қилиб кўргазмали воситалар ёрдамида ташкил этишга катта эътибор берилмоқда.

… даниятидан тортиб, ота-онага муносабат, оила одоби, миллий маданият, меҳр-саҳоват, ваъда ва вафо каби инсоний фазилатлар тўғрисидаги ранг-баранг мавзулар «Одобнома» дарсининг асосини ташкил қилади. Мавзулар доираси болаларнинг улғайишига қараб мураккаблашиб боради. Юқори синфларда эса ўқувчилар муқаддас китоблардаги одоб-ахлоққа доир ибратли ҳикоятларни ўрганмоқда. Дарсларнинг намунали ўтилиши мактаб услубшунослар бирлашмаси томонидан кузатилиб борилаяпти.

Биз 1-синф ўқитувчиси Юлдуз Юсупованинг «Одобнома» дарсининг ўқув дастури билан танишдик. У

* *Келажагимиз—мактабда*

Ўрнак олса арзийди

Мактаб маъмурияти томонидан дарсларни яхши ўзлаштирган, хушхулқли ўқувчиларга ойига 100 сўм миқдорда стипендия жорий қилинди. Айни пайтда 20 га яқин ўқувчи шу тарзда рағбатлантириляпти. Мактаб шунча маблағни қаердан олади, деган савол туғилиши табиий. Билим даргоҳини республика ногиронлар жамияти ўз оталиғига олган. Шунингдек, бу ерда кичик корхона ҳам мавжуд. «Эркин» деб номланган корхонада юқори синф ўқувчи қизлари ҳам дарсдан бўш вақтларида меҳнат қиладилар. Улар авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг буюртмаси асосида иш кийимлари, шу билан бирга ёстиқ жилдлари, чойшаблар тикишади. Бу маҳсулотлар тўғри дўконларга чиқмоқда. Бундан ҳам мактаб манфаатдор, ҳам қизлар. Билим масканида бизнесменлар мактаби ҳам бор. Унда 9, 10, 11-синф ўқувчилари халқ хўжалигини бошқариш, иқтисод соҳасидаги муносабатлар, ҳамда пул билан муомала қилишни ўрганадилар. Уларга олий ўқув юртларининг малакали мутахассислари сабоқ беришади.

— Айниқса, бу мактабда тарбия соҳасида олиб борилаётган ишлар эътиборга лойиқлигини алоҳида қайд этиш лозим. Уч йил аввал юқори синф ўқувчилари учун жорий қилинган «Одобнома» дарси 1-синфдан бошлаб ўқитилмоқда. Ўқув дастурлари болаларнинг ёши, табиатига қараб ишлаб чиқилган. Саломлашиш, юриш-туриш, сўзлашув маўқувчилар қабул қилиш меъёрига мослиги билан бизни қувонтирди. У «Ассалом — ахлоқ дебочаси», «Одоб — саломдан бошланади», «Ота-онам — давлатим», «Устоз отангдан улуғ», «Дастурхон атрофида ўтириш одоби» каби мавзулардан тузилган. Шуниси қизиқки, ўқув йилининг охирида ўқувчилар «Мен қандай бўламан» деган мавзуда ёзма иш ёзиб, хулқларига ўзлари баҳо берадилар. Бундай тадбирлар болаларнинг хушахлоқли бўлишида муҳим аҳамиятга эга.

— Мактабимиз катта, 1028 нафар ўқувчи таълим олмоқда. Уларга 86 ўқитувчи сабоқ беради, — деди биз билан суҳбатда мактаб директори Жўра Жалилов. — Икки йилдан бери қуйи синфларда ўғил болалар билан қиз болаларни алоҳида ўқитаяпмиз. Бу эса уларнинг ахлоқига, хулқига жуда катта таъсир кўрсатяпти. Масалан, ўғил болалар, қизларни, опа-сингилларини илгаригига қараганда кўпроқ ҳурмат қилишмоқда. Муҳими ўғил болада эркаклик ғурури, қиз болада шарқона ҳаё-ибо, иффат яхши шаклланаяпти. Алоҳида ўқитиш болаларнинг дарсларни ўзлаштиришларига таъсир қилмайди. Ота-оналар билан доимий алоқадамиз. Фарзандларнинг ўзлаштириш кўрсаткичлари билан улар хабардор қилиб борилаяпти.

Ҳа, мактабда олиб борилаётган ишлардан ўрнак олса арзийди!

Назира СОДИҚОВА.

«Орзу» ижарадаги чарм-атторлик ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмасининг токарлари дастгоҳларнинг бир мувозанатда ишлаши учун бор маҳсулотларини аямаяптилар. Чунки маҳсулот сифати уларга ҳам боғлиқ.

СУРАТДА: Шукурулло Ҳабибуллаев ва Рустам Алимовлар иш сифатини кўздан кечиришмоқда.

Абдувоҳид Тўраев сурати.

Кашфиётлар тарихидан

1929 йилда немис биокимёгари Карл Леман тирик тўқимадан бир кимёвий моддани ажратиб олишга муваффақ бўлди. Кейинчалик маълум бўлишича, янги топилган модда тириклик жараёнларида энергия вужудга келиши учун жуда муҳим роль ўйнар экан. Бу модданинг номи аденозин-трифосфор кислота ёки қисқачасига «АТФ» деб аталади.

* * *

Механик потенциал, ўзбекчасида — даража, электр ва иссиқлик даражалари анча вақтдан бери маълум. XIX асрнинг охирида эса Американинг назариётчи физиги Виллард Гиббс яна бир даражани, яъни кимёвий потенциални кашф қилди.

* * *

1790 йилда графит қалам ихтиро қилинди. Француз механиги Конте графит кукунини қотиштириб, қалам ясаш усулини ўйлаб топди: графит кукунини маълум миқдорда хилма-хил тупроқ билан аралаштирди, кейин у қисиштирилиб, ёғоч қобиққа ўралди. Натижада ҳозир ишлатилаётган қаламларга ўхшаш қалам юзага келди.

* * *

Геология фанида гилмоя «бентонит» атамаси билан юритилади. «Бентонит» деб аталишига сабаб Найт деган америка олими Вайоминг штатининг Бентон форти яқинидаги бўр қатламларида коллоидал гил топади ва унга бентонит деб ном қўяди.

* * *

Кўзойнак пайдо бўлгандан бери кўп асрлар ўтди. Рим ёзувчиси, файласуфи қадимий Римда кўришга ёрдам берадиган махсус нарса бўлганлигини эслатиб ўтади.

Илгарилари жамиятнинг олий табақалари йўнилган махсус қимматбаҳо тошлардан фойдаланганлар. 1285 йилда шишасоз Сальвино Армати қимматбаҳо тошдан 2 та линза ясади. Унинг ясаган линзалари биринчи кўзойнак эди.

Аҳмад АЗИМОВ тайёрлаган.

Тошкент — Хитой қўшма корхонасининг маҳсулоти айни вақтда бутун жаҳонга машҳур бўлмоқда. Бу ерда ёш бўлсада, лекин тадбиркор ишчилар меҳнат қилишади. Улардан бири бўёқчи Барно Тўраева уч йилдан буён шу ерда фидокорона меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: термосларнинг моҳир бўёқчиси Барно Тўраева.

Андрей Пишненко сурати.

* *Тил билган— дил билади*

КАМЧИЛИКЛАР БАРТАРАФ ЭТИЛСИН

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигида республика ўзбек тили жамияти тиббиёт бўлимининг таъсис анжумани бўлиб ўтди.

Машҳур олимлар, тиббиёт институтлари раҳбарлари, мударрислар иштирок этган ушбу анжуманда тиббий муассаса ва ўқув юртларида давлат тилининг бугунги кундаги аҳволи, ушбу соҳа вакиллари орасида қўлланиладиган махсус атамалар хусусидаги масалалар кўриб чиқилди.

Сўзга чиққанлардан филология фанлари номзоди Розиқ Рафиев, Баҳодир Усмоновлар кўплаб вилоят ва шаҳарларда фаолият кўрсатаётган шифокорларнинг ўз она тилида сўзлаша олмаслиги, касаллик варақаларини тўлдиришда ҳам русча, ҳам ўзбекча ибораларни тартибсиз қўллаётганлари, бу камчиликларни зудлик билан бартараф этиш лозимлиги хусусида куйиниб гапирдилар.

Тиббиёт фанлари номзоди Дилфуза Ғуломова, профессор А. Усмонхўжаев тил билиш, тиббиёт соҳасида асарларни нашр эттириш масалаларига тўхталдилар.

Барчани ўйлантираётган муаммолар юзасидан фикр-мулоҳазалар билдириш якунлангач анжуман таъсис этилган тиббиёт жамиятининг «Тиббиёт илмлари ташвиқот бўлими», «Тиббиёт ўқув услубий кенгаши», «Тиббиёт русча-ўзбекча сўзлашгич ва атамалар луғати» бўлимларини тасдиқлади.

Турсун АЗЛАРХОНОВ.

ИШГА ЯНГИЧА ЁНДАШУВ

Ўзбекистон Республикаси Автомобиль транспорти вазирлиги томонидан янги қабул қилинган истиқбол дастурида аҳолига транспорт хизмати кўрсатишнинг энг самарали йўл-йўриқлари ҳам ўз ифодасини топди. Айни бир вақтда республикамиз автотранспорти корхоналари концернлари фаолиятини янада жонлантиришга қаратилган режалар ҳам кўрсатилган.

Автотранспортнинг тиркагич ва ярим тиркагичларида юк ташиш ҳажмини ошириш билан боғлиқ техникавий жараёнларни бир маромда ташкил этиш зарурлиги ҳам инобатга олинди. Режалар асосида амалга ошириладиган бу хил тадбирлар ёнилғини тежаш, эҳтиёт қисмлардан тўғри ҳамда ўринли фойдаланиш имконини беради. Шу сабабли қатор корхоналарда тиркагич ва ярим тиркагич қурилмаларини кўплаб чиқариш йўлга қўйилмоқда. Яқин вақт ичида улар сони кескин ортади.

Саодат ОДИЛОВА.

* *Саҳна ортидаги заҳматкашлар*

У ЯРАТГАН СИЙМОЛАР

ВАЛЕНТИНА опа билан бундан бир неча йил олдин танишганман. Ўшанда каминанинг «Тўмарис» драмаси энди саҳналаштирилаётган пайт. Мусаввирлар устахонасида ўтирган эдим, хушрўй бир рус аёли қўлида бир даста китоблар билан кириб келди.

— Яхшимисиз, мен сизни излаб юргандим. Мана бир қанча тарихий асарларни ўқиб чиқдим, лекин ҳеч нарса тополмаяпман, энди нима қиламиз-а? Эрамиздан олдинги IV—V асрлар менинг иш жараёнимда биринчи учраши.

Қўлидан китобларни олиб варақлайман. Шунда асарни ёзган мен ҳам бунчалик кўп китоб кўриб чиқмаганимга иқрор бўлдим. Ҳақиқатан ҳам уларда пардозчи мусаввир учун тайинли бир гап йўқ.

— Асарингизни ўқиб чиқдиму хаёлим «Тўмарис» билан банд бўлди қолди. Хўш, ўша даврда аёллар сочи қандай бўлган? Эркакларникичи? Улар қандай тақинчоқлар таққанлар, бошларига нима кийишган? Эркаклар соқол қўйганми? Жуда мураккаб нарсалар, бошим қотиб қолди.

Ниҳоят Валентина опа бир куни худди тилла топиб олгандек, бир французча журнални кўтариб келиб қолди.

— Мана, топдим, қаранг. Ҳали ҳеч учрамаган соч турмаклаш. Мана бу пешонага етказиб ўтказилган лентани олиб ташлаймизда, Тўмарисга шундай соч кийдирамиз. Унинг образини шу сочгина тўлдира олади, холос. Фақат ҳеч кимга айтманг, Малика Иброҳимова билан ҳам келишдим. (М. Иброҳимова Тўмарис образини яратаётган актриса). Спектакль куни биринчи маротаба кийиб чиқади. Йўқса ёнидагиларнинг бирови ундай, бирови бундай деса актрисада ишончсизлик пайдо бўлади. Бу эса ижросига таъсир қилиши мумкин.

Ўшанда Валентина опа бу чеҳраларни яратгунча тарих музейлари-ю, қадимий танга йиғувчиларгача учрашганди. Спектакль қабул қилинди, у тиклаган сиймолар бир овоздан аъло баҳоланди. Ҳатто тарихчилар ҳам қизиқиб қолдилар.

Пардозчининг иккинчи қаватдаги мўъжазгина хонасида доимо чой қайнаб туради.

— Артистлар ҳам тирик жон, ҳар хил кайфиятда келишади, пардозлаш давомида суҳбатлашаман, ҳасратлашаман, имкон қадар кўнглини кўтариб, саҳнага йўллайман.

Шу боисданми, театрдагиларнинг барчаси уни ҳурмат қилади, бу дилкаш, ширинсўз аёлни севишади. Суҳбатлашиш учун борган куним «Соҳибқирон Темур» спектакли қўйилаётган экан.

— Оғир спектакль, яхшиси бошқа кунга қолдирсак, — деди ийманибгина Валентина опа.

— Бўлмаса қачон келай?

У ўйланиб қолди.

— Умуман мен учун ҳаммаси ҳам бирдай, масъулиятли, томошабин ҳузурига актёрларни шунчаки йўллаб бўлмайди.

— Кутиб тураман, спектакль бошлангач гаплашармиз.

— Агар вақтингиз бўлса, майли.

Валентина опа актёр Ғайбулла Ҳожиевни Боязид образи учун пардозларди. У шошмас, ҳар бир ҳаракатида аёлларга хос нафислик сезилар, бармоқлари оҳиста ва аниқ ҳаракат қилар, бир вазифани бажаргач: «Ҳалақит бермаяптими?» дея сўраб оларди. Дам ўтмай қаршимда бир кўзи кўр, шиддатли Боязид пайдо бўлди.

Валентина 14 ёшида Максим Горький номидаги рус давлат академик театрига қатнай бошлади. Аввалига спектаклларга қизиқиб келган қизалоқ, аста-секин холаси Зоя Приходько устахонасида пардозлаш ишларига кўмаклаша бошлади. Шу сабаб бўлдию, бу машаққатли юмуш унинг касбига айланди.

— Мен бу касбни қизиқиб танлаганман, деб айтолмайман, — дея эслайди Валентина Абдуқундузова. — Ўзим ҳам сезмаган ҳолда холам ортидан пардозчи-мусаввирликни эгалладим.

Кейинчалик уни ўша пайтдаги «Ёш гвардия» театрига таклиф этишди. 1974 йилда эса Сурхондарё театрига тавсия қилишди. Бу жамоада пардозчи йўқ эди. У рози бўлди ва шу ерда бахтини топди.

— Сурхондарё театрида ишлаб юрган дамларим эди, — эслайди у. — Маҳамаджон Абдуқундузов санъат институтини битириб, йўлланма билан келиб қолдилар. Тез орада ўз иқтидорини намойиш этиб, бир неча спектаклларда бош ролларни ижро этдилар. Сўнг «Қорақум фожиаси» спектаклини саҳналаштириш бошланди. Шунда кўпроқ бирга ишлашимизга тўғри келди. Образларни қандай гавдалантириш, уларнинг сиймолари ҳақида узоқ баҳслашардик. Спектаклни саҳналаштириш жараёнини кузатишимга тўғри келарди. Ана ўшанда Маҳамаджон акамларни кашф этдим. У киши актёрлар билан ўта самимий муомалада бўлар, баъзан образлар ҳаракатида сунъийлик сезганларида ҳам қизишмас, ётиғи билан тушунтирардилар. Кўнглимда унга нисбатан илиқлик сеза бошладим. Энди ҳар куни спектаклни саҳналаштириш жараёнини кузатардим, бутунлай унга боғланиб бораётгандим. Лекин ўзларига айтолмасдим. Спектакль муваффақиятли қабул қилинди. Балки ўша дамлардаги ҳолатимдан барчасини сезган бўлсалар керак. Чунки у киши актёр, актёр халқи эса кузатувчан бўлади. Ўзлари юрак ёриб қолдилар. Бор гап шу... Кейин Сурхондарёда тўйимиз бўлиб ўтди. Бирин-кетин икки фарзанд туғилди. Жаҳонгир ва Сардор. Ўзимизнинг театримизнинг актёри Салоҳиддин Зиёмуҳамедов, ажойиб актёр бўлиши билан бирга қўли гул наққош. Жаҳонгир Салоҳиддин акадан бу қадимий санъат сирларини ўрганмоқда. Сардор эса шу кунга қадар театр саҳнаси ва «ойнаи жаҳон»да ўнга яқин образлар яратди.

— Фарзандларингизнинг санъаткор бўлишини истармидингиз?

— Отаси каби санъаткор бўлишса фақат хурсанд бўламан. Лекин инсон ким бўлишини ўзи белгилаши лозим. Чунки у ўз жисмидаги ўша касбга етарли кучни фақат ўзигина сеза олади. Ота-она аралашуви менимча болани аро йўлга солиб қўйиши мумкин.

1985 йилда Валентина Абдуқундузова Тошкентга қайтди. Ҳамза номидаги ўзбек Давлат Академик драма театрига келиб учрашди. Шунда унга янги спектакль топшириб, агар уддалай олса ишга қабул қилишларини айтишди. Бу — «Маршал Жуков» спектакли эди. Тарихий сиймолар. Валентина Абдуқундузова кутилмаган даражада бу вазифани аъло бажарди ва шу куниёқ уни ишга қабул қилишди.

Ҳар йили беш-олти талаба у кишининг устахонасида амалиёт ўташ учун келишади. Лекин шулардан нари борса биттаси, баъзан у ҳам йўқ. Бошқа касбга ўтиб кетишади. Бу касбнинг ўзига яраша машаққатлари бор. Тасаввур этингга, бир образга соқол ёки мўйлаб қўйиш учун махсус игнада, махсус матога ҳар бир толани битталаб ўтказиш керак. Бунинг учун қанча кўз нури, қанча сабр-тоқат талаб қилинади.

Кунлардан бир куни Валентина Абдуқундузова болгар аёли билан танишиб қолади. Унинг сочдан гул тайёрлашини кўради-ю, ортидан қолмайди. Холи-жонига қўймай мана шу санъатни ўргатишини сўрайди. Орадан кунлар ўтиб, болгар аёл ўз юртига кетаётганлиги, ортидан шунча кун ялиниб юрган опага бу сирни айтмай кетолмаслигини айтиб, қўнғироқ қилади. Унгача Валентина опа ўзича кўп уринган, соч толаларини елим билан минг турга солган, лекин ҳеч уддасидан чиқолмаган эди. Орадан кўп вақт ўтмай «Ҳазрати аёл» спектаклида Валентина опа бош қаҳрамон учун шундай соч — гул тайёрлаб тақди. Мутахассислар қизиқиб қолишди. Спектакль Олмаотада намойиш этилганда кўпчилик бу ноёб соч турмаклаш сирини билиш учун Валентина опани ўраб олади-лар...

Валентина Абдуқундузова ҳар бир образ устида узоқ изланади. Масалан, «Абдулла Қодирийнинг ўтган кунлари» спектакли ҳақида шундай ҳикоя қилади:

— Мен Кумушбибининг сочларини қандай қилиш ҳақида ўйлаганимда дарров Маҳамаджон акамларнинг сингиллари ёдимга тушди. Узун, тиззаларидан пастга тушиб турган икки ўрим соч. Спектакль саҳналаштирила бошлагач Маҳамаджон акамларга «Қўқонга бориб келайлик» дедим. Уларга асл мақсадимни айтмадим, олиб бордилар. Қайнисинглимни обдан кузатдим, қайтиб келгач эса Кумушбибининг сочларини тайёрладим, кўнглимдагидай чиқди.

— Маҳамаджон акамлар ўйнаган роллар ҳақида фикрингизни ўзларига айтасизми?

— Албатта, ёкса дарров айтаман. Агар ёмон чиққан бўлса бирдан айтолмайман. Сал бошқачароқ чиқди, бу сафар бўшроқ ўйнадингиз, деб кўнгилларига қарайманда, охирида, чиқмади ролингиз Маҳамаджон ака, дейман. Хафа бўлмайдилар, тўғри тушунадилар.

— «Бобур» видеофильми ҳақида фикрингиз?

— Маҳамаджон акамлар қалби кенг инсон. Бобур юрагидаги дардни, унинг фикру-ўйларини, Ватанига, ёрига, оиласига бўлган муҳаббатни тўла акс эттира олганлар. Биласизми, видеофильм тугагач ўн дақиқа ўтар-ўтмас Қўқондан сингиллари қўнғироқ қилиб, табрикладилар. Ўн беш дақиқа ўтгач эса нотаниш қизлар қўнғироқ қилишди. Менимча, сингиллари қўнғироқ қилганда улаб беришган алоқачи қизлар бўлса керак.

— Сиз нима дедингиз?

— Мен Маҳамаджон акамларга телефон дастасини бердим.

— Рашк қилмайсизми?

— Йўқ, мен у кишига ишонаман, ундан кейин мухлислари фикрини билиш, у қандай маънода изҳор этилмасин, актёр учун фойдадан ҳоли эмас.

— Дунёда энг ёмон кўрган нарсангиз нима?

— Ваҳшийлик. Яқинда шундай бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Ишга келаётгандим. Троллейбусда уч-тўрт эркак ёш йигитчани дўппослаша бошлади. Нимадан жанжал чиққан, ким айбдор билмайман. Лекин бу даҳшат эди. Ўзимни тутиб туролмадим, аралашдим, қулоқ солишмади, болани ажратиб олмоқчи бўлдим, суриб ташлашди. Энг даҳшатлиси, троллейбус тўла одам, ҳеч ким индамайди.

— Энг яхши кўрган нарсангиз нима?

— Санъат, санъатсиз ҳаётимни тасаввур ҳам этолмайман.

...Саҳнада спектакль бошланган, дам саҳна ортидан, дам томоша залидан Валентина Абдуқундузова ўзи яратган сиймоларни кузатади. Камчилик сезса тузатади, ёрқин, дилига тугиб тиклагандай кўринса, қувонади. Ҳар куни шундай, спектакль бор экан, у ҳам шу ерда, қаҳрамонлари билан ҳамдам, уларни ташлаб кетолмайди...

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлигининг ходими, драматург.

◎

Чал, завқ билан
чилдирмани,
Кўзида чўғ болажон!
Юракларда орзуларинг,
Қайнасин шўх болажон!
Чилдирманинг садолари,
Тутиб кетсин самони.
Така-тумдан олсин завқ,
Олсин диллар давони.
Лол қолдириб ҳаммани,
Чал, чалгин чилдирмани!

Рустам Шарипов сурати.

◎

• *Кўпнинг кенгашига*

БИР ХИЁНАТ ФОЖИАСИ

СОАТ кечки пайт 5 ларга яқинлашиб қолган эди. Ресторан эшиги тагига янги чет эл машинаси келиб тўхтади. Зулукдай қора машинага бекатда автобус кутиб турган ўнга яқин одам ҳавас билан тикилиб қолишди. Машинадан йигирма беш ёшлар чамасидаги йигит тушиб, қўлида тўрхалта билан ресторанга кириб кетди. Машинани бошқариб келган бу йигит рисоладагидек қоматдор, келишган, жуда чиройли бўлиб, бурни тагидаги мўйлови ўзига жуда--жуда ярашиб турарди. Унинг ёнида ўтирган қиз, тўғрироғи аёл ҳам шу даражада чиройли эдики, гўё улар бири узугу, ўзгаси шу узукка қўйилган кўздек эди. Бир қараганда, агар ҳаётда Тоҳиру Зуҳролар бор бўлса, шулар дейиш асло хато бўлмаган бўларди. Қизга атлас кўйлак шундай ярашган эдики, атлас ўз атласлигини шу ҳурлиқода кўз-кўзларди. Ўтган ҳам, кетган ҳам бу гўзал қизга бир қараб ўтар, қизнинг лабларида эса ним табассум барқ уриб турарди. Бу табассум бугун унинг беҳад хурсандлигини бир-бир сўйларди.

Шу пайт., худди шу пайт жуда яқин масофада «Жигули» келиб тўхтади. У шундай яқин келдики, машинанинг очиқ турган эшигини ҳам тақ этиб ёпиб қўйди. Машинадан ўрта бўйли, аммо миқтидан келган, кўринишидан ўта чайир 30-32 ёшлардаги бир йигит тушди-да, қизнинг тепасига келди. Бир дақиқа ичида рўй берган ва асло кутилмаган бу ҳолатдан қизнинг ранги қув ўчиб, машинанинг юмшоқ ўриндиғига оғир чўкиб қолди. Йигит эса шошмай, босиқлик билан шундай деди:

— Шарофатхоним, мен анчадан буён сенинг хиёнат йўлига кирганингни билардим. «Дугонанг»никига бориб ичиб келганларингни ҳам сезганман. Бугун эса бари-барини ўз кўзим билан кўриб турибман. Аммо бир нарсага ақлим етмай турибди: сенинг бу йўлга қадам қўйишингга нима сабаб бўлдийкин? Еганинг олдингда, емаганинг ортингда бўлса?! Нима талаб қилсанг, барини бажо келтиришга қудратим етса, наҳотки сен ношукурчилик қилсанг?!

Аёл миқ этмай, фаромуш ҳолда ўтирарди. Шу пайт ресторанга кириб кетган чет эл машинаси эгаси ёш йигит зинадан тушиб келди. Қўлидаги тўрхалтада коньяк, шампан виноси, пепси-кола ва минерал сувлари бор эди. Қизга гапириб турган йигитни таниди, аммо заррача ҳам чўчимай, уларга яқинлашди:

— Яхшимисиз, Шуҳрат ака! — деб бепарво қўлини чўзди.

Йигит, яъни Шуҳрат ўзини оғир тутишга интилиб:

— Раҳмат! Ўзинг яхшимисан?— деди ва энди ёнгинасида пайдо бўлган чиройли йигитга юзланиб: — Собир, ука! Сен юрадиган бўлсанг, эридан ажралган ёки эрсиз аёллар билан юрсанг, яхши бўларди. Ахир қўлингни қаерга чўзсанг етади. Пулинг ҳам, кучинг ҳам кўп, етарли. Аммо эри бор аёлни йўлдан уриш яхшимас, инсофданмас. Бу дўст кўзига чўп солишнинг ўзгинаси, ука.

Бу гапларни эшитиб турган аёл ҳамон миқ этмас, гўё тош ҳайкалга айланиб қолгандай эди у.

Шуҳрат ўз машинасидан газетага ўроғлиқ бир нарсани ва иккита кассетани қўлига олди-да, Собирга яқинлашди. Уларни кузатиб турган одамлар бу икки йигит энди жиққамушт бўлиб уришадилар, деб ўйладилар.

Йўқ, на униси, на буниси қўл кўтаргани йўқ. Фақат Собир:

— Ғунажин кўзини сузмаса, буқа ипини узмайди! — деб қўйди.

Шуҳрат иккита кассетани Собиру Шарофатга баробар кўрсатиб:

— Мана бундан қочиб бўлмайди. Бари видеога ёзилган. Бугунгиси эса иккинчи лентада. «Дугона»синикига йўл олган хотиним Шарофат билан соат 11 да учрашдинглар, тўғрими? — деб сўради ўзидан ёшроқ йигитдан аёлнинг эри.

Собир ҳам жим, Шарофат ҳам! Шуҳрат эса давом этарди:

— Аввал «Ўзбекистон» ресторанига кирдинглар. Соат биргача у ерда ўлтириб роса улфатчилик қилдинглар. Сўнг эр-хотиндай бир-бирларингнинг пинжиларингга суқулишиб ташқарига чиқдинглар. У ердаги улфатчилик камлик қилди шекилли, «Зарафшон» ресторанига йўл олдинглар. У ерда ҳам коньякнинг энг олий навидан буюриб, роса ичдинглар. Столларингда 50 граммдан қуйилган коньяк шундайлигича қолди-да, чамаси икки соатга қаёққадир ғойиб бўлиб кетдинглар! Сўнг... пайдо бўлиб, бу томонга йўл олдинглар. Бари иккинчи плёнкадаги тасвирларда бор.

Собир қотиб қолган, Шарофатнинг ҳам хаёли ҳозир ўзида эмасди. Улар гўё туш кўраётгандай эдилар. Аслида ҳам туш кўрган киши бақираман деса овози чиқмайди, югураман деса, оёғини кўтаролмай қолади. Ҳозир улар ҳам худди шундай аҳволда эдилар. Нима қиларларини, нималар бўлишини билмасдилар. Улар турган жой серқатнов бекат бўлса-да, ўтган-кетганлар ёшларнинг бу қалтис ўйинларига бепарво ўтиб кетардилар. Бир қарашда учликнинг бу суҳбати одатидай эди. Аммо... Бу воқеа бир хонадонга, тўғрироғи оилага бомба бўлиб тушиб, уни чилпарчин қилган, бу хонадонни— оилани энди тиклаб бўлмас эди.

Бу ҳаёт саҳнасида бош ролни ҳозир Шарофатнинг ҳақиқий эри Шуҳрат ўйнаётган эди. Энди у Шарофатга юзланиб деди:

— Мени-ку оёқ ости қилиб ташлаганингга чидаса бўлар, эҳтимол. Аммо уйда қолаётган уч яшар Дурбекни наҳот ўйламадинг?! Наҳотки уни ҳамон «ўғилгинам», деб эркалатолсанг?! Йўқ, бу ифлос қўлларинг билан энди уни эркалашингга асло-асло рухсат бермайман!

Шуҳрат бир қўлидаги иккита магнитофон ва видеокассеталарни «Жигули»нинг орқа ўриндиғига итқитиб ташлади-да, чап қўлидаги газетага ўроғлиқ нарсани олди. Унинг ўнг қўлида пичоқ ярақлаб кетди. Бу воқеа шундай тезликда рўй берди-ки, наинки кузатиб турганлар, Собир ҳам сезмай қолди.

— Агар шундай қилмасам, асло аламдан чиқа олмайман. Биринчиси, эрингни оёқ ости қилиб — хўрлаганинг учун! — пичоқ шиддат билан Шарофатнинг кўкрагига санчилди. — Иккинчиси, онасиз қолаётган Дурбек учун! — Шуҳрат иккинчи бор пичоқни суғуриб яна аёл кўксига санчди. Аёл кўзларини юмиб олганча, бошини орқага ташлаганча, ингрfavorites.

Шуҳрат қонли пичоқни ёнидаги ўриндиққа ташлади-да, «Жигули»ни ўт олдирди. Машина жойидан жилар экан, овози қалтираб:

— Собир! Мана энди хоҳлаган жойингга олиб кетавер! Энди сеники у. Истаган ишларингни қилаверинглар!

Машина бир силкиниб жойидан жилди-да, зум ўтмаёқ кўздан йўқолди.

Ҳайкалдай қотган Собир ҳам қўлидаги тўрхалтани йўлканинг бир чеккасига қўйди-ю, рулга ўтирди. Машина рулини биринчи касалхона томонга бурди. Теварак атрофда ҳозиргина рўй берган бу аҳволни ҳангу-манг бўлиб кузатиб турганлар нима қиларларини билмай қолдилар...

Мен бўлиб ўтган бу воқеага шу ерда нуқта қўймоқчи эдим. Аммо баъзи мулоҳазаларимни ҳам азиз одамлар билан ўртоқлашгим келди.

Бу мудҳиш воқеада кимнинг айби бор? Қайси бири ҳақ, қайси бири ноҳақ, деган мулоҳазали саволларни қўймоқчи эмасман. Бу саволларга жавобни бу воқеадан огоҳ бўлган одамларнинг ўзлари берсинлар. Мени шу пайтгача қийнаб келаётган бир-икки мулоҳазали гапимни айтиб ўтишни жоиз деб билдим. Ўзбек қизлари, аёллари иффатли, иболи ва андишали бўлиб келганлар. Қадим-қадимдан урф-одатимиз бўйича аёл зоти эркакка тик қарамаган, бетга чопар гапларни айтган эмас. Уларнинг гўзаллиги иффатида, ибосида деб тушунилган. Бундай хислатни оёқ ости қилган аёллар халқ ғазабига, қаҳрига учраганлар, изза қилинган, жабрланганлар.

Кейинги йилларда, айниқса, совет тузуми авжга чиққан бир пайтда Ўзбекистон жумҳуриятимизда миллий урф-одатларимиз камситилди, кўп ўринларда сиқиб чиқаришга ҳаракат қилинди. Ҳаётимиз тарзида Оврўпога интилиш кучайди. Шу кеча-кундузда хиёбонларни, дам олиш боғларини кезиб қолсангиз, қиз-жувонларнинг қучоқлашиб, ўпишишиб турганларини кўрасиз. Бундай ҳолатларга шундай ўрганиб қолдикки, бундай беҳаёликлар трамвай, автобус, метроларда рўй берса-да, бепарво ўтиб кетаверамиз, танбеҳ бермаймиз. Натижада бундай суқулиб кирган иллатлар етишиб чиқаётган авлодни, ёшларни бузаётганини унутиб қўямиз. Шундай иллатлар оқибати ўлароқ ҳаётимизда бузуқчиликлар, ифлосликлар кўпайиб кетди. Ҳар қадамда мини юбка кийган, кўкраклари очиқ — деярли ярим яланғоч қиз-жувонларни кўриб ғижинсак-да, индамай ўтиб кетаверамиз. Аслида бундай ҳоллар келажагимиз учун, эртанги кунимиз учун ёмон таъсир этаётганини рўйирост айтишимиз керак бўлади. Тўғрироғи, бундай иллатлар иболи, нафосатли, майин ва андишали аёлларимизга иснод ва камситишнинг ўзгинасидир. Шуни рўйирост айтиш керакки, ҳаёсини, ибосини йўқотган шундай аёллар ёш йигит-ўспиринларни йўлдан уриб бузаётганини асло яшириб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Бу гапларим иболи, вафодор аёлларимизга асло тегиб кетмаслигини истардим.

Яна шуни тан олиб айтиш керакки, шу кеча-кундузда ўйнаш тутишлар, эрига, хотинига хиёнат қилишлар шу даражада болалаб кетдики, битта-иккита бундай одатни ўзига ор деб билган, инсофли одамлар гоҳида ноўрин кулгу ҳам бўлиб қолмоқдалар.

«Қинғир ишнинг охири доимо вой», дейди доно халқимиз. Кимки ножўя йўлга қадам қўйиб, хиёнат йўлига ўтган бўлса, тезроқ орқа этагини йиғиштириб олиб, бу ғирром йўлдан зудлик билан чиқиб олишини жуда-жуда истардим.

Сиз нима дейсиз азиз одамлар?!

Мен бир хиёнат фожиаси орқали Сизларга бу гапларни айтаётирман. Бундай хиёнат, бундай фожиа ҳеч кимда, ҳеч қачон такрорланмаслигини истар эдим.

ТЎЛҚИН,
ёзувчи.

* *Янги нашрлар*

ЎҚИБ МАРОҚ ОЛАСИЗ

АЗИЗ болажонлар, муҳтарам ота-оналар, ардоқли бобо ва бувижонлар!

«Мактабгача тарбия» журналининг 1993 йил 1-2 қўшма сони босилиб чиқди. Тандирдан эндигина узилган бўрсилдоқ нондай ҳали ҳоври кетмаган ушбу сонни сизларнинг ҳукмингизга ҳавола этяпмиз. Татиб кўринг.

Бу сонинг дастлабки бетида «Ўзбекистон Республикаси давлат мадҳияси» берилган. Хабарингиз бор, мадҳияни Ўзбекистон халқ шоири Абдулла Орипов ва бастакор Мутал Бурхоновлар яратишган. Кейинги саҳифаларда «Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси»дан боблар илова этилади. «Дунё фақат болаларники» деб сарлавҳа қўйилган болалик ҳақидаги ўйларни Одина Раҳмонова ёзган. Унда оналик меҳри, болаларни эъзозлаш шарафлари офтоб тафтидай уфуриб туради.

Кечагина Тошкентда маданият кунлари бўлиб ўтган Қорақалпоғистон Республикасининг халқ таълими вазири Тотлимурот Отамуротовнинг «Болалар — ҳаёт кўрки» мақоласида шундай сатрлар бор: «Дунёда ўсиб келаётган авлодни тарбиялашдан ҳам масъулиятлироқ, шу билан бирга олижаноброқ иш бўлмаса керак, зеро, улар ҳаётимиз кўрки, жамиятнинг эртанги куни, истиқболимиздир».

Улуғ доҳиймиз, миллатимиз пешвоси Амир Темур ҳазратларининг «Темур тузуклари» асари ҳаммамиз учун яшаш, ишлаш, одамийлик сари одил қадам ташлаш дастури экани сир эмас. Журналимиз саҳифаларида ушбу асардан ҳикматлар келтирилган. Улар кундалик ишингизда сизга қўл келиши тайин. Шунингдек, филология фанлари номзоди Замира Иброҳимова «Навбатдаги машғулот» рукнимизга биринчи машғулот сифатида «Амир Темур ҳаёти ва фаолияти»ни ўрганишга бағишлаб махсус дарснома ёзганлар. — Мақсад, деб ёзадилар муаллиф, — Амир Темур ҳаёти ва фаолиятининг тарбиявий аҳамиятига молик нуқталари хусусида қисқача ҳикоя қилиб бериш орқали болаларда унинг шахсиятига нисбатан қизиқиш ва ҳурмат ҳисларини уйғотиш. Профессор Малик Муродов нашрга тайёрлаган «Оқсарой ҳақида афсона» ўзининг самимий жозибаси билан киши қалбини тебрантириб юборади. Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур районидаги 342-боғча бош тарбиячиси Дилором Ҳотамованинг «Қаторда нори борнинг юки ерда қолмайди» мақоласи «кўзмунчоқдай» фарзандларимиз, пиру бадавлат ота-оналаримиз, доно ўзбек халқимиз, улар хизматида сизу биз бор эканмиз, миллий боғчани албатта яратамиз», деб умид билдирилади.

Булардан ташқари, қорақалпоқ халқи ҳикматлари, иримлари, ўйинлари, «Наво париси келди» ўйин-машғулоти, болаларни жон-дилидан севиб ижод қилган марҳум Қудрат Ҳикмат шеърларидан намуналар ва у ҳақда мақола, Улуғбек Мустафонинг «Совға» ҳикояси, дунё адабиёти алломаларининг ҳикматларидан намуналар, Зубайда Ҳусаинова нашрга тайёрлаган «Қирққулоқ» эртаги, таниқли шоир Азиз Абдураззоқнинг «Тилло мамлакат» ривояти, «Ҳайрат» рукнида «Сомон йўли» сурат ҳикояси мавжуд. Унда шириндан-шакар болаларимизга шундай меҳр сўзлари бор: «Болалар! Меҳнат гаштини биласизми? Билсангиз жуда яхши. Билмасангиз билиб қўйинг: меҳнат ҳам энг завқли ўйиндай гап. Фақат уддабурон бўлсангиз бас, ютиб чиқаверасиз. Ютқазиб қўйсангиз, ўкинманг. Ақл-фаросат билан йўл тутсангиз, албатта мақсадга эришасиз. Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, болаларимизни болалик чоғидан меҳнатга ўргатиш муддаоси ушбу суратли лавҳа мақсадидир. «Нон иси» адабий-мусиқий композиция баёни, «Ёмғир ёғалоқ» деб аталган ўзбек мифологиясидан намуна, сурат топишмоқ, жумҳурият ўқув-услубиёт маркази мактабгача тарбия бўлими мудири Замира Абдураҳимованинг «Табиат бурчагини ташкил қилиш» машғулот мақоласи, «Ватаннома» рукнидаги шоир Абдулла Шер қаламига мансуб «Шаҳарлар боқийдир, умрўткинчи» мақоласи эътиборингизни ўзига тортади деб умид қиламиз. Журнал безаги, айниқса Амир Темур сиймоси туширилган саҳифамиз дилингизни хушнуд этса ажаб эмас.

Булардан ташқари, ўйинчоқлар суратлари, фотолавҳалар, расмлар ҳам журнални янги сонини безаб турибди.

Ўқинг, мароқ оласиз!

САИЕР.

• *Ҳар тўғрида*

Бутун Россияга маълуму машҳур Арбат кўчаси ҳозир ўзининг 500 йиллигини нишонлаш арафасида.

Кўчаларни ободонлаштириш, музей, архив, илмий-текшириш ишларини жонлантириш мақсадида ижтимоий ривожлантириш махсус жамғармасининг ташкил этилиши юбилей арафасида турган тарихий Арбат кўчасини ҳам кўркамлаштирармикан, деган умид туғдиради кишида.

СУРАТДА: грузин маданий маркази ҳувиллаб ётибди.

◎

Москва, «Агроарт» кичик корхонасининг мутахассислари «Модерн» услубида жуда ноёб мебелларни тайёрлашмоқда. Гап шундаки, тажрибали мусаввир Владимир Медянцев раҳбарлигидаги корхона жамоаси бир пайтлар Россияда урф бўлган «Модерн» услубини яна қайта тиклаш ниятида меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: ишлари фақат биздагина эмас, балки АҚШ, Финляндияда ҳам қадрланадиган В. Медянцев ўзи яратган интерьер атрофида.

В. Созинов (РАТА—ТАСС) суратлари.

Рассомлар уюшмасининг кўргазмалар залига кирган одамлар мусаввирларнинг мўйқалами ила яратилган асарларни мароқ билан томоша қиладилар.
Рустам Шарипов сурати.

** Ҳамза номидаги республика Давлат мукофотига номзодлар*

УЛАР БИЛАН БИРГА БЎЛГАНМАН

«ДИЛДА дардинг бўлмаса, сар дафтаримни кавлама», деб ёзган эди ҳазрати Машраб. Дарҳақиқат тил яраси битар, аммо дил яраси битмас. Бунинг устига ушбу хотиралар юрак ярасининг кўзини очса, нақ қон силқиб оққудек бўлади. Бу — дард бутун бир авлоднинг дарди, яраси. Унинг давоси ҳам битта — ҳақиқат! Ҳақиқат бўлганда ҳам бўялмаган, қўшиб-чатилмаган, аччиқ ва даҳшатли ҳақиқат. Ҳаммамиз ана шу ҳақиқат аро юриб ўтишимиз зарур, акс ҳолда биз ўзимизни яна бир бор алдаган бўламиз.

Абдурашид Нурмуродовнинг «Қонли йўргаклар» китоби ушбу ҳақиқатни англаш йўлидаги илк қадам бўлгани учун ҳам жуда муҳимдир.

Тарих ҳали ушбу фожианинг туб моҳиятини, асл сабабларини аниқлаб етади, албатта. Ҳали яна кўплаб китоблар яратилажак, бегуноҳ тўкилган қонлар ҳақида кинолар суратга олинажак, афғон, рус, ўзбек, украин, тожик, қозоқ ва бошқа халқларнинг ўғлонлари, уларнинг оилалари ҳақида ҳасрат билан сўзлаяжакмиз. Ҳали «энг адолатли» давлатнинг «энг адолатли» партиясининг бош котибини афғон халқининг «ёрқин келажаги» учун уруш бошлаганига ким ва нима мажбур қилганини билишимиз керак.

«Қонли йўргаклар» китоби эса бу ҳаёт ва ўлим ҳақидаги ҳақиқати, бурч ва виждон, чин дўстлик жасорати ва сотқинлик ҳамоқати ҳақидаги китобдир. Мен бугун булар ҳақида сўз юритишга ўзимни ҳақли санайман. Сабабки биринчи кундан бошлабоқ, китоб қаҳрамонлари билан ўша қонли воқеалар гирдобида бўлганман. Мен учун барчаси 25 декабрда Баграмда бошланган эди. Кейин 1979 йилнинг 27 декабрида Кобулда жангчиларни кутиб олиб, жойлаштирдик. 1980 йилнинг 3 январида Кандаҳорда, февралнинг бошларида эса Шиндонд шаҳрида жангларга кирдик. Кейин Жалолобод, Ҳирот, Қундуз, Файзобод, Ғазни, Гардез, Фарах ва бошқа кўпгина шаҳру қишлоқларда қон ва ажалга рўбарў келдик.

Инсон хотираси бу сирлар сандиғидир. Ўша кунларнинг, ойларнинг, йилларнинг бирон лаҳзасини ҳеч нарса ўчиролмайди. Барчаси кўзимиз олдида: воқеалар, номлар, чеҳралар. Шунинг учун ҳам «Қонли йўргаклар» китобини ўқиш биз — уруш кўрганларга осон эмас. Ҳар бир ёш аскарнинг қисмати бир-бирига ўхшаш аёвсиз ва ҳаяжонлидир.

Мен ҳарбий-ҳаво кучларида хизмат қилдим. Қуршовда қолган йигитларимизга кўп марта ёрдамга келдим, жуда кўп нарсани осмонда туриб кўрдим. Неча марта ёшгина йигитлар буйруқ билан ўқларга кўкрак кериб жангга кирганликларини кузатдим. Бу уларнинг муқаддас бурчга садоқат ва ўз ишларининг ҳақлигига ишончларидан далолат эди. Фарах районида қуршовга тушиб қолган бизнинг отрядга ёрдамга келганимни сира ҳам унутмайман. Жангдан сўнг отряд командирининг ёнига келдим. Кўп жангу жадалларни кўриб, дийдаси қотган жанговар зобит ёш, гўзал йигитнинг жасади тепасида йиғлаб ўтирарди. «Бу йигит гавдаси билан мени тўсиб, жонимни сақлаб қолди» деди у. Кейинроқ ҳам бунақанги мардликларни кўп марта кўрдим, эшитдим.

Чини билан ҳақиқат қиладиган бўлсак, гувоҳ бўлганим воқеаларни ҳам айтиб ўтмоғим жоиз. Мен қочиб кетишларнинг, ўз жонига қасд қилишларнинг гувоҳи бўлдим. Бизнинг зарбаларимиздан кейин уй-жойи вайрона бўлган оддий афғонларнинг кўз ёшларини кўрдим. Улар ҳақида китобда рўй-рост ёзилган.

Ҳозир вақт ўзга, замон ўзга. Ёшларнинг онгига путур етказаётган ахлоқий оқимлар, рости, кўпчиликка манзур бўлмаяпти. Экранлардаги ёвузлик ва бузуқчилик, метродаги ер ости йўлакларидаги шаҳвониятга тўлиб-тошган адабиётлар ниҳоятда сероб. Американинг Рембо ҳақидаги ур-сурларга тўла фильмларида бош қаҳрамон мужоҳидлар қаторида туриб бизнинг аскарларни қиради. Жуда кўпчилик ёшлар учун Рембо ижобий қаҳрамонга айланди. Биз учун энг муҳими ёшларимиз афғон уруши ҳақидаги бор ҳақиқатни «Қонли йўргаклар» сингари китоблардан ўқиб билса яхши бўларди.

Китобнинг бор-йўқ нусхаси 7 минг. Бу маза-бемаза китоблар уммонида бир томчидек гап. Кимдир, «Одамлар чарчади, бу каби китобларни ўқиш оғир, уларга табассум керак», деб ҳам айтиши мумкин. Агар миллат ва давлат ҳурмат ва эътирофга сазовор бўлишни истаса, ўз тарихига муносиб равишда муносабатда бўлмоғи керак. Абдурашид Нурмуродовнинг китоби эса ушбу тарихимизнинг ҳаяжонли бир парчасидир.

...Китоб дўкони ёнидан ўтиб кета туриб, турли-туман адабиётлар орасида «Қонли йўргаклар»га кўзим тушиб қолди. У кўпгина серсурат дабдабали номдаги китоблар орасида камтаринgiна турарди. Ёшгина йигитча айнан уни сўради. Варақлади. Бир-икки саҳифасига кўз югуртирди. Кейин шуни оламан деди. Менга унинг чеҳраси танишдек туюлди. У кўпроқ ўз гавдаси билан командирини тўсиб олган йигитни эслатди.

Қаҳрамон ХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг бўлим мудири, заҳирадаги полковник.

** Яхшилар фазилати*

МЎЙСАФИДНИНГ МАҚТОВИ

МАҲАЛЛАМИЗДА ажойиб икки ака-ука яшайди. Улар ҳақида бирон мўйсафиддан сўраб қолсангиз оғзидан бол томиб ҳикоя қила бошлайди. Ким қиз чиқаради, ким ўғил уйлантиради — ака-укалар ҳозиру нозир. Агар маҳаллада бирортасининг бошига бахтсизлик тушгудек ёки беморланиб қолгудек бўлса биринчи бўлиб ака-укалар дардкаш. Уларнинг бири ҳаваскор боғбон, иккинчиси врач.

Яқинда қизиқ воқеа юз берди: тўйда Ҳаким оқсоқол деган одам Тоҳир аканинг ёнидан бесалом ўта бошлади.

— Ҳў, оқсоқол, — деб уни тўхтатди Тоҳир ака, — ҳа, худо буюрган саломни ҳам унутиб, кексайганда гуноҳга ботмоқчимисиз?

— Ие, ие! Узр, узр! Овозингиздан танидим Тоҳиржонга ўхшайсиз-а? — деди оқсоқол. — Кўзим қурсин-а! Сиздек азиз одамни кўрмай ўтсам-а! Ассалому алайкум!

— Ваалайкум ассалом! Нечук кўзим қурсин, дейсиз, кўзингиз равшан бўлсин илоҳим!

— Раҳмат! Айтганингиз келсин. Дўхтирга кўрсатган эдим, кўзойнак ёзиб берди, холос. Аммо аҳвол эскича. На илож! — деди оқсоқол нолиб.

— Йўқ, на илож деманг. Ўлимдан бошқасининг иложи топилади. Ҳовлидан ўтган сувнинг қадри йўқ экан-да.

— Нега, иним?

— Негаки укам Моҳиржон бор-ку, оқсоқол. Ие, ана! Бемор тузалгуси келса табиб ўз оёғи билан келади, деганлари рост экан. Ана, Моҳиржон келяпти.

— Ҳа, нима гап, Тоҳиржон ака? — деди дўхтир Моҳиржон яқинлашиб. — Ассалому алайкум, Ҳакимжон ака!

— Э, оқсоқолни тезроқ даволаб қўймасангиз бўлмайди. Кексайганларида савоб ўрнига гуноҳ иш қилиб юрибдилар — кўзлари хиралашиб қолибди.

— Шундай, дўхтир Моҳиржон, — деди оқсоқол саломлашгач, — кўзим борган сайин одамни илғамай қолмоқда.

— Э, аттанг. Кўп бўлдими?

— Бир-икки йил бўлиб қолди.

— Қаранг-а! Менинг кўз дўхтири эканлигимни билмасмидингиз, оқсоқол! — ҳазиллашди Тоҳиржон. — Эртагаёқ боринг. «Ҳа! — деб тасдиқлади Моҳиржон ҳам акасининг гапини тасдиқлаб. Эртага эрталаб, кийиниб тайёр бўлиб туринг, ўзим олиб кетаман».

«Яхши одамлар халқ кувончи, Ватан қудрати» дейди кексалар. Ҳаким оқсоқолнинг ҳам қувончига қувонч қўшилди: икки-уч ой ичида кўзининг шамоллаши даволанди, тобора қалинлашиб бораётган пардасидан халос этилди. «Минг раҳмат, ука! — деди оқсоқол касалхонадан кетар экан. — Мен учун унутилмас иш бўлди-да! Катта раҳмат!»

Моҳиржон учун бир куни тунда яна бир воқеа рўй берди: маҳалладаги таниқли кишилардан бири эшик қоқди. Моҳиржон чопонини елкасига ташлаб кўчага чиқди. «Келинг, келинг, ичкарига марҳамат!» — деди дўхтир.

— Кечирасиз, бемаҳалда безовта қилдим, — деди таниқли одам. — Дадамнинг аҳволлари оғирлашди, мумкин бўлса бир маслаҳат берсангиз.

— Бўлмасам-чи? Албатта, мумкин. Мен ҳозир кийиниб, орқангиздан етиб бораман.

Моҳиржон етиб борди. Таниқли одам кекса отасининг жағини танғиб қўйибди. Моҳиржон бир отага, бир ўғилга боқиб, пешонага қўл теккизди. Томирини ушлаб кўрди. Ажабланиб деди: «Жон узилмаган-ку, нега жағини танғиб қўйидиларинг? Ечинг. Сув, шира келтиринг, томизайлик...»

Ғоятда озиб кетган ота аранг кўзини очди. Ҳатто овқат сўрагандек тамшанди. Моҳиржон таниқли одамнинг ўз отасига бўлган оқибатидан эзилиб кетди. Қоқ устухон бўлиб қолган одамнинг тарашага айланган моғор тўшакда ётавериб шилиниб кетган орқаларини кўриб, ғамга ботиб чиқиб кетди. Ўша туни кўзига уйқу ҳам келмай тонг оттирди. Неча ўғил-қизни ўстирган кексанинг кетиши олдидаги ночор аҳволи ўз отасининг бошига кўтариб, асраб-авайлаб юрган Моҳиржондек меҳрибон одамнинг асло ёдидан нари кетмасди. Очиғи ғам-андуҳга ботирди уни. Ака буни сездими, укага ачиниб сўради:

— Ҳа, Моҳиржон, бунча қовоғингиз осилмаса? Нима гап? Ким ранжитди сизни?

— Э, акажоним-а! Кўпчилик ўз ота-онасининг узоқроқ умр кўришини орзу қилиб, куйиб-пишиб ҳаракат қилсалару баъзилар ўз бурчларини унутсалар одам эзилиб кетар экансан, акажон. Тавба! Тавба! Ўз падари бузрукворидан қандай қилиб тезроқ қутилсам экан, деган ниятда юрганлар ҳам бўларкан-а!

— Бўлади, укажоним, бўлади. Бу дунё қайтар дунё. Ҳар ким экканини ўради, кўрсатганин кўради. «Ал қасосу минал ҳақ» дейдилар. Ҳадисда очиқ айтиб қўйибди-ку, «Кимда-ким ўз ота-онаси озор топадиган иш қилса, у дунёда эмас, бу дунёдаёқ жазосини топади...»

— Ҳа, тўғри айтдингиз, — деб тасдиқлади Моҳиржон, — мен бундай ҳолларни баъзи бир ноқобил, ношукр одамлар ҳаётида кўрганман.

Ака-ука суҳбати давом этар экан, Аббос ака хонадонидан тўйга таклиф этишди.

— Биздан қандай хизмат зарур? — деб сўради Моҳиржон. — Агар гул керак бўлса марҳамат, тортинманг!

Ҳақиқатан ҳам ака-укаларнинг ҳовлиси гулзору дарахтзор! Кимга гул керак, кимга кўчат керак, хурсанд бўлиб тақдим қилаверишади. Янги бино қурганларга гул, кўчат улашади.

Тоҳиржон пайванд қилган кўчатларнинг ширадор мевасидан кўплар баҳраманд.

Дилбар, ширин сўз ака-укаларнинг бўш вақтлари камдан кам бўлади. Улар андак бўш вақт топсалар маҳалла боғига чиқиб ҳали дарахтларнинг қуриган ортиқча бачки шохларини кесади, ҳали токларни хомток қилади, ҳали гуллар ўтқазиб, тагларини юмшатиб, сув қуйиб юришади. Бундай беминнат боғбонлардан аҳоли қувониб олқишлагани олқишлаган.

«От изини той босади» деган мақолнинг исботи ана шу ака-укаларнинг фарзандларида ўз аксини топган. Моҳиржоннинг саккиз фарзанди бор. Қарийб барчаси тиббиёт ходимлари: Марғубахон ажойиб жарроҳ, Нигорахон — тозалик, соғлик врачи, Фотима — Зуҳралар, Заҳрохонлар тиш дўхтирлари, Собиржон лойиҳачи муҳандис, Мухторжон олий ўқув юрт талабаси. Моҳиржоннинг умр йўлдоши, Хотирахон бўлса шифокор. Қуни-қўшниларнинг ҳузурижони. Кимга қандай дори-дармон зарур бўлиб қолса ҳеч аямасдан топиб беради. Ўзи ҳам бу ишидан ҳузур қилгандек дейди: «Дориларни узоқ сақлаб бўлмайди, жоним. Нима керак бўлса дарҳол чиқаверинглар-а, марҳамат!»

Моҳиржон билан Тоҳиржон оиласидаги тотувлик, ҳамжиҳатлик, фарзандлардаги меҳрибонлик камдан кам оилаларда бўлади. Бундай фазилатлар наинки қўни-қўшниларга, балки маҳаллага таралиб кетган. Буни маҳалламизнинг билимдон, ўзининг олижаноб хислатлари билан ҳурмат-эҳтиромга сазовор бўлган кексалардан бири Рафиқ китобхон деган мўйсафид (у кишининг севгани китоб бўлганидан шундай ном олганлар) бундай таърифлайди:

— Ватан остонадан бошланса, жамият оиладан бошланади. Бинобарин оилаларимиз иттифоқ, маҳалла мустаҳкам бўлса жамиятимиз мустаҳкам бўлади. Тоҳир ва Моҳиржонларнинг оиласи мақтовга лойиқ, ўрнак олса арзийдиган, меҳршафқатли, илм-маърифатли, одампарвар оиладир. Одам учун эл-юрт олқишига мушарраф бўлишдан катта бахт бўлмайди. Менинг бу оилага, ака-укаларга ҳавасим келади.

Ёқубжон ШУКУРОВ.

СОТИЛАДИ

● Юриб турган «Зил—157» машинаси зудлик билан ва арзон нарҳда сотилади. 90-17-30 телефонига соат 17.00 дан кейин қўнғироқ қилинг.

ИЖАРАГА БЕРИЛАДИ

● Видеомагнитофонлар студентлар учун ижарага берилади. Телефон: 42-39-92.

КОРХОНА

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ ОМБОРДАН АВТОСЕРВИС УЧУН

ҚУЙИДАГИ МАХСУС АВТОУСКУНАЛАРНИ СОТАДИ:

мувозанатлаш дастгоҳи;
шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси;
ғилдиракларнинг жойлашувини ростловчи кўтаргичсиз стенд;
шиналарни таъмирлаш (вулканизациялаш) мосламаси;
энг аъло (супер) асбоб;
зарядлаш-қувватлантириш қурилмаси;
патронсиз электр парма (дрель);
гидравлик исканжа;
гидравлик усулда шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси;
тўрт устунли кўтаргич;
икки устунли кўтаргич;
пайвандлаш аппарати.

Тўлов усули — турлича. Олдиндан 100 фоиз ҳақ тўланади. Тошкент шаҳридан буюртмачининг ўзи олиб кетади.

МУЛОҚОТ ТЕЛЕФОНЛАРИ: 34-25-81, 34-66-44.

Манзилимиз: 700099, Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 118-уй, 607-хона, «Шаҳристон» бекати (янги телеминора ёнида).

ЎЗБЕКИСТОН МОДАЛАР ТЕАТРИ

НАМОЙИШ ҚИЛУВЧИ-АКТЕРЛАР УЧУН ТАНЛОВЛИ ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

25 ёшгача (бўйи 175 см ва ундан баланд) бўлган қизлар қабул қилинади.

Танловнинг 1-давраси 11 ФЕВРАЛЬ соат 15.00 да ўтказилади.

II-даврадан ўтганлар 2 ойлик пуллик манекенчилар мактабига қабул қилинадилар.

Ўқиш даврида Сиз энг яхши мутахассислардан саҳна ҳаракати, хореография, пластика, макияж бўйича таълим оласиз.

Мода марказининг махсус адабиётлари, шунингдек сартарошхона, тиш даволаш шифохонаси, буғ ҳаммомидан имтиёзли шартларда фойдаланишингиз мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Сапёрлар кўчаси, 25-уй, РЦАМШП.

Телефонлар: 56-05-25, 56-04-19.

БЕЖИРИМ ИДИШДА ОВҚАТ ҲАМ МАЗАЛИ ТУЮЛАДИ

Уй остонадан бошланади, дейишади. Бироқ бу меҳмонлар учун шундай бўлиши мумкин. Уй бекалари учун эса уй ҳамиша ошхонадан бошланади. Бу ерда ҳамма нарса жой-жойида, саранжом-саришта бўлиши лозим. Ва албатта, биринчи галда идиш-товоқлар чиннидай ярақлаб туриши керак. Сизга қанақа идиш ёқади, деб қайси уй бекасидан сўраманг, бир хил жавоб оласиз. Албатта, ҳар бирингиз таом тайёрлаш, айниқса, шўрвалар, карам шўрва, компот, шарбатлар қайнатиш учун эмалланган идиш ҳаммасидан ҳам кўпроқ мос келишини яхши биласиз. Унда нима қайнатсангиз ҳам эмаль оксидланмайди. Эмалланган идишда сақланган нон анча вақтгача қотиб қолмайди. У бирмунча гигиеник идиш бўлиб, иссиқ сув билан осонгина ювилади. Бундай кастрюлни ювган сайин ярақлаб тураверади.

Сизларни шаклининг ўзига хослиги, бадиий жиҳозланиши ва ранглар ечимининг муваффақияти билан ажралиб турувчи эмалланган идишлар сотиб олиш учун Марказий универсал дўконга таклиф қиламиз.

Ёрқин, сержило, эмалланган ҚАСТРЮЛЛАР, ТОВОҚЛАР, ЧЕЛАКЛАР, ҚРУЖКАЛАР, ЧОЙНАКЛАР ва ҳоказо ИДИШЛАР ошхонангизнинг кўркига кўрк қўшиб, кайфиятингизни хушнуд қилади. Ликобча тагида чиройли пешбанд тутган айиқча ёки моҳирона чизилган гуллар ва резавор мевалар расми борлигини билган кичкинтойингиз бундай ликобчадаги ҳар қандай овқатни ҳам «жон-жон» деб ейди.

Эмалланган рангдор кастрюлда тайёрланган овқат ҳам мазалироқ чиқади, чунки уй бекаси бундай идишда иштиёқ билан таом тайёрлайди.

Шу боисдан ошхонангиздаги идиш-товоқларни эмаль узра жилваланган турфа нақшлар солинган идишлар билан тўла-тўкис бутлаш учун ҳозирнинг ўзидаёқ МАРКАЗИЙ УНИВЕРСАЛ ДЎКОНГА ШОШИЛИНГ. Чиройли ва керакли, эмалланган идиш сира ҳам ортиқчалик қилмайди.

Марказий универсал дўкон.
«САРБОН» Ўзбекистон реклама агентлиги.

** Мажбурий чора*

«ЎЗБЕКИСТОН МАТБУОТИ» ЖУРНАЛИНИНГ ОБУНАЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА

АЗИЗ муштарийлар! Сизларнинг ёрдамингиз туфайли 1993 йил обунаси журналимиз учун муваффақиятли якунланди. Иқтисодий тангликка қарамай обуначиларимиз сони ўтган 1992 йилга нисбатан қарийб икки ярим баравар кўпайди. Бунинг учун Сиз — азиз муштарийлардан бениҳоя миннатдормиз, бундан кейин ҳам хизматингизга доим тайёрмиз.

Аммо, уйдаги гап кўчага тўғри келмайди, деган гап бор. Нарх-навонинг беқарорлиги, қоғоз нархининг ой сайин ошиб бораётганлиги, босмахона, транспорт, алоқа хизматларига, ижарага олинадиган биноларга, газ, электр қувватига ва телефон алоқасига тўланадиган ҳақ бир неча баравар ошиб кетганлиги сабабли журнал ижодий жамоаси 1993 йилги сарф-харажатларни ҳисобга олиб, журналнинг обуна баҳосини оширишга, бир нусхасининг баҳосини 3 сўм эмас, 8 сўм қилиб белгилашга мажбур бўлди. Бизнинг аҳволимизни тушунасиз, деб ишонамиз. Ахир ҳозир 3 сўмга уч қути гугурт ҳам харид қилиб бўлмайди, журнални уйингизга етказиб бериш учун сарфланадиган йўл харажатларининг ўзи уч сўмга етиб қолади.

Бошқа газета ва журналларнинг обуна баҳоси кескин ошган шароитда ҳам «Ўзбекистон матбуоти»нинг муассислари ва таҳририяти Сиз, азиз ҳамкасбларимиз — журналистлар, матбаачилар, ноширлар ва ишчи-деҳқон мухбирларнинг манфаатини кўзлаб, журналнинг ярим йиллик обуна баҳосини 24 сўм, бир йиллик обуна баҳосини 48 сўм белгилади. Эски нархда ярим йилга обуна бўлган ўртоқлар яна 15 сўм, бир йилга обуна бўлганлар яна 30 сўм қўшимча ҳақ тўласалар, кўнгиллари хотиржам бўлади, журнални ўз вақтида олаверадилар. 15 мартга қадар қўшимча обуна пулини ўтказиб расмийлаштирмаган ўртоқлар май ойидан бошлаб журнални ололмай қолиши мумкин.

Обунани матбуот тарқатиш марказининг барча бўлимларида, шунингдек иш жойингиздаги жамоатчи обуна қабул қилувчилар орқали расмийлаштирса бўлади. Баҳоси олти ойга — 24 сўм, бир йилга — 48 сўм. Индекси — 75323.

«Ўзбекистон матбуоти» журнали.

ДИҚҚАТ: ҚИДИРИЛМОҚДА

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг жиноят-қидирув Бош бошқармаси томонидан оғир жиноятларни амалга оширган қуйидаги шахслар қидирилмоқда:

Уринбоев Аваз Ҳакимович. 1956 йил Андижон вилоятининг Асака шаҳрида туғилган. Ўзбек. Илгари бир неча марта судланган. Асака шаҳри, Амир Темур кўчаси, 23-уй, 4-хонадонда яшаган.

Алоҳида белгилари: ўрта бўйли ва ўрта гавдали, қора, бир оз тўлқинсимон сочлари унчалик ўсмаган, юзи тўғри бурчакли, пастки томони бир оз чўзиқроқ, қуйкўз, қошлари қора, қалин ва ёйсимон.

Исмоилов Аҳмад («Холдор» деган номи ҳам бор). 1962 йил Андижон вилоятининг Асака шаҳрида туғилган, муқаддам судланган. Илгари Асака шаҳри, Мадаминов кўчаси, 10-уйда истиқомат қилган.

Алоҳида белгилари: баланд бўйли, қора, бетартиб сочлари ўртача узунликда, бурни тўғри, кўзи қора, қошлари ўртача, қора.

Содиқов Абдумавлон Рўзиевич. 1974 йил Тошкент шаҳрида туғилган. Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур район, Уйғур кўчаси, 399-уйда яшаган.

Алоҳида белгилари: баланд бўйли, ўрта гавдали, сочлари қора, бурни бир оз қийшиқ.

Рашидов Зоир Абдураҳмонович (яна бир номи Ҳусан). 1974 йил Тошкент шаҳрида туғилган. Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур район, Марказ — 26, 26-уй, 15-хонадонда яшаган.

Алоҳида белгилари: бўйи паст, гавдаси ўрта, сочлари қора.

Саримсоқов Ҳайдар Тоирович. 1972 йил, Тошкент шаҳрида туғилган. Муқаддам судланган. Ҳеч қаерда ишламаган. Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур район, Шомаҳмудов кўчасининг Қизил Шарқ тор кўчаси, 35-уйда истиқомат қилган.

Алоҳида белгилари: ўрта бўйли, гавдаси спортчиларникидек, юзи чўзиқроқ тухумсимон, сочлари қора ва бетартиб.

Ўртоқлар. Агарда Сиз уларни кўрган бўлсангиз ёхуд ҳозирги яшаш жойларини билсангиз мукофот эвазига бу ҳақда милицияга «02» телефони орқали хабар беринг ёки Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги жиноят-қидирув Бош бошқармасига 39-75-83, 39-71-20, 39-77-31 телефонлари орқали қўнғироқ қилинг.

1-Тошкент давлат тиббиёт институтининг жамоаси 1-даволаш стоматология шўъбаси мударриси, тиббиёт фанлари номзоди Ҳайдар Позилович Комиловга отаси
Позил КОМИЛОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

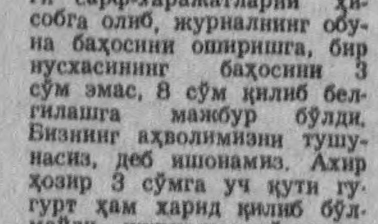

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.20. Буюртма Г—67 ■ 1 2 3 4 5 6